

**КАРЛІВСЬКА РАЙОННА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЇ
ВІДДІЛ ОСВІТИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
КАРЛІВСЬКА РАЙОННА СТАНЦІЯ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ**

***ЗВІТ
КАРЛІВСЬКОЇ РАЙОННОЇ СТАНЦІЇ
ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ
за 2019 рік***

АДРЕСА: 39500
Полтавська область
м. Карлівка
вул. Полтавський шлях, 65
тел.: 2-39-75

2019 рік

Вступ

I Координаційно-методична робота

1.1. Організація та зміст роботи з педагогічними кадрами
(координаційно-методичні ради, семінари, наради, консультації тощо):

– робота з педагогічними кадрами на базі Станції юних натуралістів

№ п/п	СЮН/ЕНЦ	Форми роботи, їх кількість	Категорія учасників	Кількість учасників
1.	Карлівська районна Станція юних натуралістів	Методичні об'єднання вчителів біології та керівників гуртків	Вчителі біології ЗЗСО Керівники гуртків ЗЗСО, ЗПО	60
		Координаційно-методичні ради	Педагогічні працівники	24
		Наради при директору	Педагогічні працівники	36
		Консультації	Вчителі біології ЗЗСО, керівники гуртків ЗЗСО, ЗПО	110
		Майстер-класи	Керівники гуртків	18
		Семінари-практикуми	Керівники гуртків	18
		Тренінги	Керівники гуртків	18
		Засідання "круглого" столу	Керівники гуртків	18
		<i>Всього</i>	<i>7</i>	<i>302</i>

Карлівська районна Станція юних натуралістів є координаційно-методичним осередком зі здійснення методичної, природоохоронної, дослідницької роботи в ЗЗСО та ЗПО району, започатковує регіональні природоохоронні акції, організовує участь шкіл, окремих учнів у всеукраїнських, обласних, районних конкурсах, акціях, операціях. За 47 років існування закладу цілеспрямована робота стала системною, бо цю систему вибудували співпраця, взаємозв'язок і взаєморозуміння між СЮН і освітніми закладами району.

Педагогічними працівниками закладу систематично надаються консультації учням, вчителям, керівникам гуртків, педагогам-організаторам з різноманітних питань еколого-натуралістичного спрямування. Працівниками щороку надається більше 100 консультацій.

Однією із масових форм методичної роботи є проведення семінарів-тренінгів для керівників гуртків. З метою підвищення професійної компетентності педагогічних працівників, розвитку їх творчості, педагогічної майстерності у 2019 році було проведено:

2 семінари-тренінги на теми:

- ✓ "Виховання толерантності у дітей та учнівської молоді",
- ✓ "Творчий керівник гуртка – який він? Я – творча особистість";

2 засідання "круглого столу" на теми:

- ✓ "Виховні системи сучасних ЗПО: досвід, пошуки, перспективи."
- ✓ "Професійна компетентність керівника гуртка: час і виклики"

– виїзди та їх тематика. -

1.2. Координаційно-методична робота в освітніх кругах.

Заходи щодо розвитку позашкільної еколого-натуралістичної освіти на територіях новостворених громад. Робота з опорними школами.

Назва ОТГ	Перелік навчальних закладів підпорядкованих ОТГ	Перелік опорних шкіл	Назви проведених заходів
-	-	-	-

1.3. Конкурси з педагогічної майстерності, творчі конкурси тощо:

- всеукраїнського рівня; -
- обласного рівня; -

– Станції юних натуралістів:

У Карлівській районній Станції юних натуралістів протягом 2018-2019 навчального року були проведені такі творчі конкурси:

- ✓ конкурс на кращий сценарій виховного масового заходу;
- ✓ конкурс на кращу методичну розробку заняття гуртка;
- ✓ конкурс на кращий виріб з природного матеріалу "Руками творяться дива".

1.4. Соціальне партнерство Станції юних натуралістів:

- з державними науковими установами та закладами вищої освіти; -
- з громадськими організаціями; -
- **із закладами культури та освіти:**

Протягом 2018-2019 н.р. СЮН тісно співпрацювала із ЗЗСО, ЗДО , на базі яких проводяться гуртки для дітей старшого дошкільного віку, молодшого, середнього та старшого шкільного віку (ЗДО №5, ЗДО №6, Карлівські ЗЗСО І-ІІІ ст. №1, №4, гімназія ім. Ніни Герасименко, Попівський НВК №1) та із закладом культури – РБК (районний будинок культури), в якому були організовані виставки вихованців СЮН до Різдва Христового, Великодня, Дня захисту дітей та проведення районного конкурсу-огляду екологічних агітбригад.

1.5. Заходи щодо підвищення кваліфікації педагогів (курси підвищення кваліфікації, майстер-класи, дистанційне навчання, школа молодого педагога, креатив-студія тощо):

- заходи щодо підвищення кваліфікації педагогів в міських (районних) закладах позашкільної освіти.

№ п/п	СЮН/ЕНЦ	Форми роботи, їх кількість	Категорія учасників	Кількість учасників
1.	Карлівська районна Станція юних натуралістів	Курси підвищення кваліфікації	Педагогічні працівники	1
		Майстер-класи	Керівники гуртків	18
		Тренінги	Керівники гуртків	18
		Дистанційне навчання	Керівники гуртків	1
		Школа молодого педагога	-	-
		Креатив студія	-	-
		<i>Всього</i>	4	38

II Навчально-методичне забезпечення змісту позашкільної освіти (освітні програми, посібники, робочі зошити, інтерактивні електронні посібники тощо).

2.1. Начально-методичне забезпечення змісту позашкільної освіти в СЮН:

Кількість одиниць методичної літератури, якими користуються педагоги закладу				
Програм	Посібників	Робочих зошитів	Інтерактивних електронних посібників	Інше
11	21	-	-	-

**Перелік навчальних програм
з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку,
за якими працюють керівники гуртків
Карлівської районної Станції юних натуралістів
у 2019-2020 н.р.**

№ п/п	Назва гуртка	Перелік навчальних програм
1.	Мій рідний край, моя земля	Затверджено наказом Департаменту освіти і науки Полтавської ОДА № 303 від 11.07.2018 та погоджено протоколом засідання науково-методичної ради ПОППО ім. М.В.Остроградського № 3 від 29.05.2018

2.	Цікава зоологія	Затверджено наказом відділу освіти, молоді та спорту Карлівської РДА № 218 від 14.09.2017 та погоджено протоколом засідання науково-методичної ради РМК відділу освіти, молоді та спорту Карлівської РДА №2 від 14.09.2017
3.	Природа рідного краю	Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (лист Міністерства освіти і науки України від 11.11.2015 № 1/11-16378)
4.	Друзі природи (дошкільний вік)	Затверджено наказом відділу освіти, молоді та спорту Карлівської РДА № 218 від 14.09.2017 та погоджено протоколом засідання науково-методичної ради РМК відділу освіти, молоді та спорту Карлівської РДА №2 від 14.09.2017
5.	Юні друзі природи	Затверджено наказом Департаменту освіти і науки Полтавської ОДА № 303 від 11.07.2018 та погоджено протоколом засідання науково-методичної ради ПОППО ім. М.В.Остроградського №3 від 29.05.2018
6.	Чарівний світ природи	Затверджено наказом Департаменту освіти і науки Полтавської ОДА № 303 від 11.07.2018 та погоджено протоколом засідання науково-методичної ради ПОППО ім. М.В.Остроградського №3 від 29.05.2018
7.	Квіткова фантазія	Затверджено наказом Департаменту освіти і науки Полтавської ОДА № 109 від 26.03.2014 та погоджено протоколом засідання науково-методичної ради ПОППО ім. М.В.Остроградського №5 від 25.12.2013
8.	Любування природою	Рекомендовано МОН України, затверджено директором НЕНЦУМ 08.08.2019
9.	Барви природи	Затверджено наказом Департаменту освіти і науки Полтавської ОДА № 293 від 27.08.2015 та погоджено протоколом засідання науково-методичної ради ПОППО ім. М.В.Остроградського №4 від 30.06.2015

10.	Любителі домашніх тварин	Затверджено наказом Департаменту освіти і науки Полтавської ОДА № 303 від 11.07.2018 та погоджено протоколом засідання науково-методичної ради ПОППО ім. М.В.Остроградського №3 від 29.05.2018
11.	Основи біології	Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (лист Міністерства освіти і науки України № 1/11-6201 від 11.06.2018)

III. Науково-методична робота з педагогічними кадрами (робота над проблемною темою, робота творчих груп, методичних об'єднань, теми методичних та педагогічних рад)

3.1. Науково-методична робота з педагогічними кадрами в СЮН

Завдання методичної роботи в Карлівській районній Станції юних натуралістів:

- всебічне інформування педагогів про сучасні наукові педагогічні досягнення;
- створення належних умов з метою сприяння підвищенню професійної майстерності педагогів через розвиток у них творчого потенціалу;
- формування бажання працювати по-новому;
- оволодіння змістом та методикою інноваційних педагогічних технологій;
- трансформація наукових ідей у педагогічну практику;
- освоєння технологій розробки та застосування педагогічних інновацій;
- моніторинг готовності вчителя до використання інновацій;
- вивчення, узагальнення, поширення перспективного педагогічного досвіду, методична інструментовка матеріалів виставок педагогічних ідей і знахідок;
- сприяння соціалізації педагогів і учнів в умовах інформаційного суспільства;
- формування індивідуального стилю діяльності педагогів.

Інформаційно-методичне забезпечення діяльності в закладі

Важливим фактором підвищення кваліфікації педагогів від рівня якої залежить удосконалення освітнього процесу в закладі є методична робота. Саме вона забезпечує безперервний, системний характер науково-методичної роботи, безпосередньо пов'язаної з проблемами, над якими працюють педагоги, ходом і результатами якого є освітній процес. Дає можливість організаторам глибоко, впродовж певного часу вивчати діяльність їхньої роботи та паростки перспективного педагогічного досвіду.

Відповідно до Закону України "Про позашкільну освіту", на виконання річного плану та структури методичної роботи закладу та з метою продовження науково-методичної роботи з педагогічними кадрами, запровадження сучасних інноваційних технологій, з метою підвищення

професійної майстерності педагогів, здійснення ґрунтовного аналізу діяльності педагогічного колективу, визначальною науково-методичною проблемою, над якою працюють педагоги закладу, є **"Формування екологічної культури особистості в умовах закладу позашкільної освіти"**.

У рамках роботи над науково-методичною проблемою в СЮН організована діяльність таких форм роботи:

Науково-методична рада. Вивчення результатів діагностики.

Науково-методична підготовка педагогічних працівників закладу:

- семінари - тренінги;
- засідання "круглих столів";
- участь у методичних об'єднаннях вчителів біології.

Наукове забезпечення через засоби педагогічної інформації:

- методичні рекомендації;
- експрес-інформації "Нові методичні видання";
- консульпункт для педагогічних працівників закладу "Шлях до майстерності";
- інструктивно-методичні наради.

Науково-дослідницька робота:

- науково-дослідницька робота педагогів;
- участь вихованців у конкурсах, акціях, проектах тощо.

Пріоритетними напрямками науково-методичної роботи в закладі є:

- запровадження сучасних особистісно-орієнтованих форм і методів організації педагогічного процесу, комп'ютерно-орієнтованих технологій;
- системний аналіз змісту, форм і методів освітнього процесу;
- впровадження наукових ідей у педагогічну практику;
- науково-методичне забезпечення розвитку гурткової роботи;
- розробка сучасних навчальних програм;
- сприяння створенню оптимальних умов для інтелектуального розвитку кожної дитини як особистості, виявлення і розвиток її здібностей з урахуванням її вікових особливостей;
- вивчення та узагальнення педагогічного досвіду керівників гуртків, студій закладу;
- сприяння соціалізації педагогів та учнів в умовах інформаційного суспільства.

При цьому значна увага приділяється різним формам роботи:

- індивідуальним,
- груповим,
- колективним.

Організована діяльність основних заходів науково-методичної роботи в закладі:

- Засідання науково-методичної ради;
- індивідуальні та групові консультації;
- наставництво;
- творчі звіти керівників гуртків з гурткової роботи;
- організація роботи з молодими педагогами.

Значна увага в закладі приділяється участі педагогів в основних творчих заходах:

- тиждень педагогічної майстерності;
- відкриті заняття гуртків у закладі;
- творчі портрети керівників гуртків закладу;
- висвітлення матеріалів з досвіду роботи в засобах масової інформації.

В методкабінеті закладу створено інформаційний банк даних:

1. Обдарована дитина (який містить інформацію про обдарованих дітей, відомості про переможців міських, обласних та Всеукраїнських конкурсів);
2. Методичні рекомендації з питань діагностики закладу (методичні розробки, пам'ятки з питань освітнього процесу в закладі);
3. Банк шляхів оновлення сучасного гурткового заняття (методика проведення гурткових занять в ЗПО на сучасному рівні);
4. Сучасне гурткове заняття "Яким йому бути?"

В методкабінеті СЮН оформлені матеріали:

- "Самоосвіта - найважливіша умова підвищення рівня фахової майстерності”;
- "На допомогу молодому педагогу”;
- "З досвіду роботи ЗПО”.

Розміщені наглядно-інформаційні куточки:

- Матеріали атестації.
- Структура методичної роботи в закладі.
- Вивчаємо досвід колеги.
- На допомогу керівникам гуртків ЗПО.

В наявності нормативно-правова база, навчальні програми відповідно до напрямків роботи гуртків. Ведеться вся необхідна ділова документація.

Характерною ознакою методичної діяльності є постійний пошук шляхів та засобів удосконалення структури і змісту навчально-методичного забезпечення виховного процесу в закладі, створення динамічної системи методичної роботи.

Методистом підготовлено ряд методичних рекомендацій:

- ✓ "Активізація патріотичного виховання гуртківців в закладі позашкільної освіти",
- ✓ "Підготовка творчого звіту педагога",
- ✓ "Методика проведення педагогічного аналізу гурткового аналізу в ЗПО".

Методистом сформована бібліотечка наукової, науково-популярної та методичної літератури, періодичні видання, матеріали районних етапів всеукраїнських та обласних еколого-натуралістичних конкурсів. Регулярно поновлюються стенди: "Методична робота", "Атестація»,»Інформації», «Безпека життєдіяльності».

Питання, які розглядалися на методичних радах закладу:

П Л А Н роботи засідань методичної ради на 2019 рік

№	Зміст	Дата проведення	Доповідач
1.	Про проведення творчих звітів педагогів, які атестуються.	11.01.2019	методист
2.	Про організацію індивідуальної педагогічної виставки «Я атестуюся».		методист
3.	Про організацію вивчення, узагальнення й впровадження в практику роботи педагогічного досвіду керівника гуртка Єгорової В.В.		методист Єгорова В.В.
1.	Про аналіз методичної роботи за 2018-2019 н.р. і перспективи розвитку та оновлення роботи на 2019-2020 н.р.	24.05.2019	методист директор
2.	Про обговорення звітів керівників гуртків за 2018-2019 н.р.		методист
3.	Про підсумки атестації педагогічних працівників.		методист
4.	Про затвердження плану роботи табору "Юннат". Дозвілля у таборі.		методист Єгорова В.В.

1.	Про організацію процесу планування діяльності закладу на новий 2019-2020 навчальний рік: затвердження планів роботи керівників гуртків на I семестр 2019-2020 н.р., планів навчально-виховної роботи, графіка відкритих занять і масових заходів на 2019-2020 н.р., плану роботи загальних батьківських зборів закладу.	13.09.2019	методист директор
2.	Про набір дітей в гуртки		методист
3.	Про підсумки участі вихованців у масових заходах еколого-натуралістичного спрямування.		методист

1.	Про аналіз результативності методичної діяльності за I семестр 2019-2020 н.р.	27.12.2019	методист директор
2.	Про затвердження планів роботи: плану засідань методичної ради закладу на 2020 рік, плану роботи методиста на 2020 рік, плану семінарів-тренінгів та майстер-класів для керівників гуртків, планів керівників гуртків на II семестр 2019-2020 н.р.		методист директор
3.	Про обговорення й рецензування навчально-методичних розробок педагогів.		методист
4.	Про вивчення системи роботи педагогів, які атестуються.		методист директор

Питання, які розглядалися на педагогічних радах закладу в 2019 році:

СІЧЕНЬ

1. Про аналіз педагогічної діяльності Карлівської районної Станції юних натуралістів за 2018 рік.
2. Про затвердження графіка відпусток працівників Карлівської районної Станції юних натуралістів на 2019 рік.
3. Про затвердження плану роботи засідань педагогічної ради закладу на 2019 рік.

4.Про виконання навчальних програм та планів у I семестрі 2018-2019 н.р.

БЕРЕЗЕНЬ

- 1.Про діяльність педагогів, які атестуються у 2018-2019 н.р.
- 2.Про визначення змісту, форм і строків проведення кваліфікаційних іспитів у Карлівській районній Станції юних натуралістів у 2018-2019 н.р.
- 3.Про затвердження списків учнів, які будуть здавати кваліфікаційні іспити у 2018-2019 н.р.
- 4.Про активізацію патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в Карлівській районній Станції юних натуралістів.

КВИТЕНЬ

- 1.Про затвердження завдань для проведення кваліфікаційних іспитів у Карлівській районній Станції юних натуралістів у 2018-2019 н.р.
- 2.Про професійну компетентність педагогів - основу розвитку закладу позашкільної освіти еколого – натуралістичного напрямку.

ТРАВЕНЬ

- 1.Про стан виконання річного плану роботи Карлівської районної Станції юних натуралістів у 2019 році.
- 2.Про виконання навчальних програм та планів у 2018-2019 н.р.
- 3.Про видачу свідоцтв про позашкільну освіту вихованцям Карлівської районної Станції юних натуралістів.

СЕРПЕНЬ

1. Про аналіз стану освітньої діяльності Карлівської районної Станції юних натуралістів за 2018-2019 н.р.
- 2.Про планування освітньої діяльності Карлівської районної Станції юних натуралістів на 2019-2020 н.р.
3. Про дотримання правил внутрішнього трудового розпорядку працівниками закладу.

ВЕРЕСЕНЬ

1. Про затвердження розкладу занять гуртків Карлівської районної Станції юних натуралістів на 2019-2020 н.р.
- 2.Про затвердження навчального плану Карлівської районної Станції юних натуралістів на 2019-2020 н.р.

3. Про місце і роль сучасних педагогічних технологій у досягненні нової якості навчання у закладі позашкільної освіти еколога – натуралістичного напрямку.

4. Про затвердження переліку навчальних програм, за якими працюють гуртки Карлівської районної Станції юних натуралістів у 2019-2020 н.р.

ГРУДЕНЬ

1. Про затвердження плану роботи Карлівської районної Станції юних натуралістів на 2020 рік.

2. Про затвердження плану районних етапів обласних та всеукраїнських масових заходів еколога-натуралістичного спрямування з дітьми й учнівською молоддю на 2020 рік.

3. Про організаційну роботу щодо виконання чинного законодавства України з охорони прав дитинства, соціального захисту дітей пільгових категорій.

3.2. Інноваційна діяльність педагогів (на рівні району (міста), на рівні районного (міського) еколога-натуралістичного центру (станції юних натуралістів)).

Система науково-методичного забезпечення, підвищення кваліфікації педагогів, створення творчого педагогічного колективу передбачає залучення педагогів до інноваційної діяльності.

Великі можливості для реалізації завдань екологічного виховання школярів має позашкільна освіта з її різноманітністю форм і видів проведення занять. Сьогодні застосування різних форм і методів пов'язано з розвитком мислення учнів, заохочуванням їх до різноманітних логічних операцій, вихованням і розвитком особистих якостей. Треба сміливіше використовувати оригінальні, близькі учням форми роботи. В практику педагогічних працівників увійшли нові форми роботи з питань екологічної освіти, а саме: клуби екологів, кінолекторії, усні журнали, екологічна естафета, екологічний турнір, екологічний бумеранг, екологічна вікторина, екологічні лекторії та агітбригади, школи молодого еколога, шкільні музеї та кімнати природи тощо.

Успіх в екологічній освіті та вихованні школярів багато в чому залежить від того, якою мірою педагог спонукає інтерес, прагнення глибше пізнати навколишній світ і вдосконалюватися у всіх видах екологічної діяльності.

Клубні форми роботи екологічного виховання є ефективними в старшому шкільному віці. Технології для об'єднань можуть бути різноманітними: зустрічі з цікавими людьми; вікторини; демонстрація кінофільмів на певну тематику; обговорення журнальних та газетних статей; розв'язування спеціальних завдань і обговорення життєвих ситуацій; відвідування державних керівних органів тощо. Клуб повинен мати статут, в

якому викладено основні положення, мета та завдання клубу. Він може мати кілька секцій (наприклад, наукова, театральна, редакційна тощо).

Заняття серед природи традиційно використовується як один із практичних засобів вивчення довкілля. Основною метою цих занять є ознайомлення та вивчення природного стану навколишнього середовища, поглиблення і закріплення знань про навколишнє середовище. Крім того, такі заняття мають і виховну мету, бо під час в них в центрі уваги дитини опиняється естетика природи, вона навчається розуміти і любити все, що відбувається в природі, завдяки чому формується екологічне мислення, цілісна картина світу.

Як показала практика і життєвий досвід, гуртківці віддають перевагу заняттям серед природи. Ми проводимо фенологічні спостереження, вивчаємо основні рослинні угруповання своєї місцевості, вчимося орієнтуватися на місцевості, розпізнавати рослини за будовою їх вегетативних органів, збираємо лікарську сировину для домашньої аптечки та заготовляємо природний матеріал для виготовлення настінних панно, картин, зимових букетів і основне, що ми робимо в ході занять серед природи – пізнаємо разом з вихованцями навколишній світ, вчимося любити та оберігати його. Такі нестандартні заняття серед природи є більш інформативними, ніж заняття у аудиторії та приносять дітям більше емоційного задоволення.

Усний журнал – одна з форм масової агітаційної роботи з охорони природи. Його підготовка ґрунтується на ініціативі й самодіяльності колективу з моменту зародження задуму. Не варто перетворювати усний журнал на набір коротких лекцій, доповідей тощо. Спілкування учасників заходу, зміст виступів повинні мати характер імпровізації. Цікавими формами проведення усного журналу є інтерв'ю, репортажі, бесіди, розповідь-естафета, телепередача, живі малюнки тощо.

Екологічна агітбригада – одна з нетрадиційних форм екологічної освіти та виховання молоді. Нетрадиційних, тому що проблеми довкілля діти розкривають за допомогою костюмованих театральних постановок з включенням пісень, танців агітаційного вмісту, що пропагують природоохоронну діяльність.

З метою сприяння формування любові до оточуючої природи, бажання працювати задля покращення довкілля, виховання духовної та екологічної особистості, гармонії її стосунків з природою в Карлівському районі в усіх 16 закладах загальної середньої освіти створені екологічні агітаційні бригади. Слово, пісня, підкріплені ділом, швидше знаходять шлях до серця слухача і глядача. Протягом року агітбригади виступають в школі перед учнями, на батьківських зборах перед батьками, в Будинках культури перед населенням.

Екологічний театр – одна із форм екологічної просвіти, що передбачає:

— вдосконалення форм і підвищення ефективності роботи екологічного виховання;

- розвиток творчих здібностей школярів;
- залучення дітей до активної природоохоронної діяльності;
- залучення уваги населення до проблем довкілля.

Прес-конференція - ця форма роботи запозичена з журналістської практики і являє собою своєрідний вечір запитань та відповідей за визначеною темою. Заздалегідь треба визначити тему прес-конференції, можна також підготувати частину запитань від читачів. Тему прес-конференції треба обирати актуальну, яка дійсно цікава даній категорії учасників. Наприклад: «Як уберегти себе від шкідливих звичок?», «Позашкільна освіта сьогодні», «Екологія довкілля рідного краю», «Різні погляди на різні професії» тощо. Прес-конференція проходить у вигляді ділової гри-діалогу «кореспондентів», якими є всі присутні читачі, з представниками «прес-центру».

Екологічні казки — новий, але водночас уже досить популярний спосіб природоохоронної пропаганди, розрахований на специфічну аудиторію — молодших школярів. Ідея створення казок не нова. Вони мають бути зрозумілі дітям, а їх виклад — виразним. При цьому можуть бути використані звичайні казкові прийоми і відомі казкові персонажі. Але головною повинна бути тема охорони природи. Казки вчать дітей не бути байдужими, розвивають внутрішній світ, виховують гуманність, формують екологічну поведінку.

Однією з активних і дієвих форм екологічного виховання, спрямованого на пізнання природи і розуміння її законів, є **еколого-туристичний похід**. Під час походу створюються сприятливі умови для учнів, які прагнуть краще пізнати рідний край, вивчити його багатства, зрозуміти красу природи, а також для школярів, які в стінах школи не можуть проявити свої таланти і яскраві риси характеру. У ході цілодобового проживання серед природи, спілкування з навколишнім середовищем зближує дітей із довкіллям, залишає у їх свідомості неповторність єднання з природою, бажання зберігати і примножувати її багатства.

Екологічні екскурсії — визначаються в педагогіці як форма і метод навчально-виховної роботи, що дозволяють організувати спостереження і вивчення різноманітних предметів і явищ у природних умовах. Разом з тим їх можна розглядати як урок у «живій природі». Під час екскурсії діти ознайомлюються з явищами природи в їх природних взаємозв'язках, з рослинами і тваринами в середовищі їх існування, з руйнівним впливом людини на природу, збирають природний матеріал для колекцій, ігор, занять із флористики. Екскурсії викликають емоційне збудження, а це має педагогічне значення, оскільки його джерелом є радість пізнання.

Цікавою нетрадиційною формою екологічного виховання є **екологічні аукціони**. У них можуть брати участь усі бажаючі. Суть екологічного аукціону полягає в тому, що учні розповідають про природний об'єкт або явище, яке виставляється на аукціон.

Однією з ефективних форм масового екологічного виховання є організація екологічних стежок і є перспективною формою природоохоронної освіти і виховання. Екологічна стежка – унікальна форма не лише природоохоронної пропаганди, але і поєднаного з нею відпочинку. Екологічні стежки є: наукові, навчальні, рекреаційні, лікувально-оздоровчі, комплексні. Робота на екологічних стежках сприяє тому, що учні вивчають об'єкти і явища в самій природі, визначають види рослин і тварин, з'ясовують шляхи впливу людини на довкілля, дізнаються про види природокористування, накопичують досвід оцінювання характеру і результатів взаємодії людини і природи, оволодівають навичками екологічно грамотної поведінки в природному середовищі.

Навчання в екологічному лекторії залучає до систематичної роботи значно більшу кількість дітей, чим традиційний гурток, відкриває для них загадковий, незбагнений і прекрасний світ природи через різноманітну діяльність, значне місце в якій відводиться діям із предметами та іграм, з допомогою яких дитина засвоює інформацію значно легше та успішніше.

Мета роботи екологічного лекторію: послідовно формувати природоохоронне світосприймання, екологічну етику через емоційне сприйняття навколишнього світу.

Завдання екологічного лекторію: у цікавій, ігровій формі ознайомити дітей з довкіллям, проілюструвати причинно-наслідкові зв'язки, закономірності і залежності в природі; навчити спостерігати і на основі елементарних знань робити перші спроби узагальнення уяви про процеси, що відбуваються в живій і неживій природі; ознайомити дітей з елементарними правилами поведінки в природі, побуті, школі, на вулиці тощо.

Очно-заочна біологічна школа - нетрадиційна форма роботи з обдарованою учнівською молоддю, основною метою якої є забезпечення допрофесійної підготовки, створення умов для творчої самореалізації та всебічного розвитку особистості. Відповідно до навчального плану та режиму, очно-заочна біологічна школа самостійно визначає програми, форми і методи навчання та виховання школярів. Карлівська районна СЮН щорічно організовує участь обдарованих та здібних учнів району в роботі обласної очно-заочної біологічної школи, що діє як структурний підрозділ обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді і дає поглиблені знання учням з біології та хімії.

Останнім часом набули поширення виїзні форми позашкільної біологічної освіти, а саме: польові практики, експедиції, походи, екскурсії. У виїзних формах роботи інтегруються всі основні аспекти виховання: освітній, етичний, трудовий, естетичний, фізичний, патріотичний.

Польова екологічна практика – форма роботи з дітьми в природному середовищі, яка впроваджується в освітній процес у нашому закладі. Вона має бути спрямована на виконання як освітнянського так і виховного навантаження. Форми польових практик можуть бути: стаціонарні (одноденні, багатоденні); мобільні (близькі, далекі); за змістом (комплексні).

Заняття в ході польової практики передбачають як лекційні, лабораторні форми навчання, так і проведення практичних досліджень та самопідготовку учнів. Наприклад, юні екологи Карлівщини займаються збереженням і відновленням лікарської флори, пропагандистською роботою екологічно грамотного збору цілющих трав і є активними учасниками операції «Рослини рятувальники від радіації», «Цілющі скарби рідного краю».

Однією із цікавих форм екологічної освіти і виховання з учнівською молоддю є проведення екологічних експедицій. Ця форма роботи має на меті більш досконало поширювати екологічні знання, залучати більшу кількість дітей до природоохоронної справи, до науково-дослідницької роботи, до виховання в природі, а головне допомагає дітям знаходити світ захоплень. В ході проведення екологічних експедицій, діти вивчають рослинний світ, ведуть облік рідкісних лікарських рослин, складають інформаційні карти, вивчають вплив діяльності людини на довкілля.

В Карлівській районній Станції юних натуралістів створена система масової роботи екологічного змісту. Підтвердженням того, що система працює, є активна участь школярів у різноманітних Всеукраїнських, обласних та районних конкурсах, акціях, операціях, святах, виставках тощо. І якраз тут широко використовується метод проектів.

З досвіду роботи керівника гуртка "Цікава зоологія" Ландик І.В.

Основними базовими розділами гурткового заняття є:

- початок занять, актуалізація опорних знань
- вивчення нового матеріалу
- закріплення, тренування, відпрацювання вмінь
- повторення
- домашнє завдання
- кінець заняття.

Кожен з запропонованих розділів може бути проведений у різних формах, із застосуванням різноманітних педагогічних прийомів.

Початок занять, актуалізація опорних знань

Отримання інформації є важливою складовою навчання. Але отримана інформація не повинна нести остаточну відповідь, а давати можливість для обговорення. Тому на початку заняття (на стадії актуалізації) потрібно збудити цікавість вихованців, відновити в пам'яті попередні знання, спрямувати думку гуртківців за темою заняття, створити мотивацію до подальшого навчання. При проведенні цього розділу пропонуються такі форми: взаємоопитування в формі кросворду; розминка в формі «Пантомімічного лото», фокусуючі запитання, «мозкова атака».

Вивчення нового матеріалу

Це найбільш відповідальний розділ заняття. якщо новий матеріал зацікавить вихованців, то і вивчення його буде успішним. Позитивний настрій у вивченні нового матеріалу може надати і ілюстративний матеріал (творча

художня робота, відеозапис, уривок з твору), і екскурсія, і ситуаційна гра («Перекладач», «Три речення», «Знайди помилки», «З вуст в уста», «Снігова куля»). Головним на даному етапі є те, що вихованець перетворює нове знання на власне, тим самим створює основу для довготривалої зацікавленості темою, що вивчається. Учень починає відтворювати нові знання власними словами, утворюючи особистий змістовний контекст вивченого.

Закріплення, тренування, відпрацювання вмінь

Для непосидючих, жвавих і нетерплячих дітей це найскладніший етап занять. Зробити повторення і закріплення матеріалу не набридливими, а дійсно ефективними найбільш серйозне випробування для педагога. Навіть захоплені новою темою, новою роботою діти можуть стомитися, якщо цей розділ заняття затягнеться і перетвориться в нудний обов'язок. Тут від керівника необхідний весь арсенал педагогічних прийомів і вже згадані «Приваблива мета», «Роби, як я», і «Змагання», і бліц-конкурс на краще виконання вправи, руху, елементу роботи.

Повторення

Вже вивчений, відпрацьований матеріал перестає цікавити дитину, коли повторення його буде механічним. Тому при повторенні матеріалу слід обирати форми роботи, привабливі для дитини, наприклад, заняття-конкурс; прийом «Дитяче журі» – це надає повторенню нового змісту. Пожвавить процес повторення і прийом «Лови помилку», коли керівник (або вихованець) показує вправу, або елемент вправи з навмисною помилкою. При повторенні можна застосовувати і прийом «Розширення поля оцінок». Це майже жарт але атмосферу на занятті він пожвавить, коли замість звичних «шкільних» оцінок на «11», «12», вихованця оцінять літерою «м» (молодець!), або 2 літери «м» (двічі молодець!), або літерою «н» (не старався); прийом «ідеальна оцінка» теж дещо жартівливий – вихованці самі оцінюють свою роботу і повідомляють про це керівника (добра нагода для педагога з'ясувати рівень самооцінки вихованця, його творчі і особисті амбіції).

Домашнє завдання

Повністю віддається на розсуд керівника і залежить від того, яке завдання він виконує, ступінь захоплення вихованця завданням, його обсяг і складність, та інших суто індивідуальних чинників. Крім традиційних видів домашньої роботи, можуть бути використані такі форми: інтерв'ю, додаткові джерела,

Кінець заняття

Керівник може сам поставити крапку в занятті своєю авторитетною оцінкою в цілому, оцінити роботи окремих вихованців, а може віддати оцінку виконаної роботи на розсуд дітей (педагогічний прийом «Точка зору»). Залежно від конкретної педагогічної ситуації можна застосовувати і «ідеальну оцінку», і жартівливе «розширення поля оцінок».

3.3. Вивчення та узагальнення перспективного педагогічного досвіду в СЮН

Одним із напрямів методичної роботи закладу є вивчення, узагальнення та запровадження перспективного педагогічного досвіду. Методист вивчає суть досвіду, його зміст, методи і прийоми, конкретні умови виникнення, тобто те, що називається творчою лабораторією педагога.

Процес освоєння передового педагогічного досвіду складається з трьох, певною мірою, самостійних етапів, а саме: -виявлення досвіду і оцінка його як передового; -вивчення, поетапне узагальнення і опис; -поширення та впровадження.

Виділяються два рівні узагальнення передового досвіду:

Теоретичний рівень передбачає «виявлення суті досвіду, його головних елементів, розкриття його практичної новизни і значення для розвитку теорії, визначення ролі й місця такого досвіду у функціонуванні цілісного навчально-виховного процесу». Враховуючи, що узагальнення досвіду на такому рівні потребує серйозної теоретичної підготовки, виділяється *методичний рівень*, який найбільш поширений у практиці. Відповідно до цього існує структура узагальнення, якої тривалий час дотримувались методичні установи України: обґрунтування актуальності досвіду; теоретична база; система конкретних педагогічних дій авторів досвіду (форм, методів, прийомів роботи); наведення прикладів, які є типовими для даного досвіду; умови, що сприяють досягненню оптимальних результатів; провідна ідея досвіду та його наслідки

Практичний рівень узагальнення передового досвіду — це рівень, на якому можуть здійснювати цю роботу педагоги позашкільних та інших навчально-виховних закладів. Він включає три основних елементи: конкретний опис певної системи педагогічних або управлінських дій; аналіз результативності досвіду; розкриття переваг і перспектив використання.

Впровадження передового педагогічного досвіду.

Завданнями цього етапу вважаються: обґрунтування переваг вивченого досвіду; система заходів з метою демонстрації досвіду в дії; практичне навчання відповідної категорії педагогів на базі досвіду; стимулювання процесу впровадження.

Важливе практичне значення має також розробка критеріїв ефективності процесу впровадження передового педагогічного досвіду. Зокрема, визначені чотири критерії, на основі яких можна робити висновок про досягнення позитивних наслідків: осмислення педагогами та керівниками освітніх закладів провідної ідеї досвіду; застосування його в масовій практиці; творчий розвиток у процесі впровадження; підвищення рівня знань та вихованості учнів як кінцевий результат.

У 2019 році був виявлений і оцінений як передовий —

перспективний педагогічний досвід роботи керівника гуртка Карлівської районної Станції юних натуралістів Єгорової В.В. Цей досвід вивчається, буде поетапно узагальнюватися і описуватися для подальшого поширення і впровадження в роботу ЗПО.

IV. Популяризація еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти у засобах масової інформації, у соціальних мережах; робота сайту.

Кількість повідомлень				
На радіо	Телебачення	У пресі	У соціальних мережах	На сайті закладу або органу управління освітою
-	-	7	-	12

Популяризація роботи закладу позашкільної освіти необхідне для того, щоб громадськість загалом і потенційні споживачі соціальних послуг, а також державні інституції, представники бізнесових структур, благодійних фондів і недержавних організацій знали зміст і наслідки реалізації заходів та проєктів, що проходять в закладі, адже запорукою успіху будь-яких починань є їх підтримка громадськістю.

Реклама у пресі є одним з найефективніших видів реклами.

СЮН співпрацює із засобами масової інформації, висвітлюючи всю натуралістичну і природоохоронну роботу, свята, конкурси, які проводяться в закладі та на районному рівні.

В 2019 році директором, методистом, керівниками гуртків для районної газети “ Життя і слово ” було підготовлено 7 публікацій:

- ✓ "Подих Нового року»,
- ✓ «Зимове дозвілля»,
- ✓ "Моя маленька батьківщина»,
- ✓ «Прощаємося, але не забуваємо»,
- ✓ «Спалювання листя – шкода довкіллю»,
- ✓ «Досягнення юних природолюбів»,
- ✓ "Не будьте байдужі..."

На сайті закладу систематично висвітлюється робота закладу, виставляється документація, участь учасників освітнього процесу в різнотематичних заходах.

V. Видавнича діяльність

Кількість одиниць методичної літератури, виданих закладом				
Програм	Посібників	Робочих зошитів	Інтерактивних електронних посібників	Інше
5	-	-	-	-

VI. Організаційно-масова робота з дітьми та учнівською молоддю в закладах загальної середньої освіти та закладах позашкільної освіти району (міста).

6.1. Участь у міжнародних, всеукраїнських заходах з еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти. Досягнення колективу та вихованців закладу.

Переможці та призери акцій та конкурсів 2019 року були нагороджені: грамотами Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді: вихованці гуртка «Квітникарство" СЮН (керівник гуртка Таран В.О.) у (Всеукраїнська акція "День зустрічі птахів" у номінації "Агітаційна робота", I місце); Анастасія Компанець, учениця Карлівської гімназії імені Ніни Герасименко (Всеукраїнський конкурс дитячого малюнка "Зоологічна галерея", II та III місця);

дипломами Департаменту освіти і науки ОДА нагороджені:

I ступеня : Анастасія Кацюба, учениця Карлівського ЗЗСО I-III ступенів № 3 (обласний етап Всеукраїнського конкурсу дитячого малюнку «Зоологічна галерея», I місце); Ульяна Прокоп'єва, учениця Карлівського ЗЗСО I-III ступенів № 3 (обласний етап Всеукраїнського конкурсу дитячого малюнку «Зоологічна галерея", I місце).

II ступеня: Вікторія Таран, керівник гуртка СЮН (обласний етап Всеукраїнської акції учнівської молоді «День зустрічі птахів» у номінації «Найкращий організатор біологічних свят», II місце); члени гуртка "Дивосвіт" СЮН (обласна акція "Зелений паросток майбутнього", II місце); Дар'я Пилипенко, учениця Карлівської гімназії імені Ніни Герасименко (обласний етап XII Міжнародного екологічного конкурсу "Ось мій рідний край, ось мій рідний дім" у номінації "Сімейний портрет на тлі краєвиду", II місце); учні 6 класу Верхньоланнівського ЗЗСО I-II ступенів (обласний етап Всеукраїнського конкурсу "Вчимося заповідувати", II місце);

III ступеня: учнівський колектив Климівського НВК (обласний етап Всеукраїнського конкурсу-огляду внутрішнього та зовнішнього озеленення навчальних закладів «Галерея кімнатних рослин, III місце); члени гуртка "Природна майстерня" СЮН (обласний етап Всеукраїнської трудової акції "Парад квітів біля школи", III місце);

Полтавським обласним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді

відзначені:

дипломами: Антон Дузенко, вихованець гуртка «Природна майстерня" СЮН (обласний конкурс-огляд "Збережи ялинку"; Дмитро Шевченко, учень Карлівського ЗЗСО I-III ступенів №1 (обласний етап XII Міжнародного екологічного конкурсу "Ось мій рідний край, ось мій рідний дім" у номінації "Історія моєї пам'ятки"); Дарія Пилипенко, учениця Карлівської гімназії імені Ніни Герасименко (обласний етап XII Міжнародного екологічного конкурсу "Ось мій рідний край, ось мій рідний дім" у номінації "Історія моєї

пам'ятки"); гурток "Квітникарство" СЮН (обласний етап Всеукраїнської акції "Птах року"); гурток "Природна майстерня" СЮН (обласний етап Всеукраїнської акції "Годівничка -2019");

подяками: А.Дузенко, керівник гуртка "Дивосвіт" СЮН, В.Єгорова, керівник гуртка "Природна майстерня" СЮН, І.Кузьменко, вчитель біології Верхньоланнівського ЗЗСО І-ІІ ступенів за організацію дослідницької діяльності, значний внесок у екологічне виховання дітей та учнівської молоді;

грамотами: Олена Полянська, учениця Білухівського НВК (обласний дитячий краєзнавчий еколого-натуралістичний конкурс "Малі ріки Полтавщини"); Володимир Королев, учень Федорівського НВК (обласний етап Всеукраїнського конкурсу "До чистих джерел").

№ п / п	Назва позашкільного навчального закладу	Види діяльності								Всього:	
		очно-заочні конкурси						Виховні заходи (свята, тижні, виставки тощо)			
		міжнародного значення		всеукраїнського значення		регіонального значення					
		кількість								заходів	учасників
		заходів	учасників	заходів	учасників	заходів	учасників	заходів	учасників		
1	Карлівська района Станція юних натуралістів	-	-	14	180	4	80	12	255	30	515

Статистичні дані про масові заходи за напрямками					
Екологічних заходів	Залучено дітей	Заходів сільськогосподарського та дослідницького напрямку	Залучено дітей	Виховних заходів	Залучено дітей
5	255	-	-	12	255

6.2. Організація та зміст районних (міських) заходів з еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти.

(Приклади найцікавіших та найпотужніших масових заходів взяті з публікацій, які друкувалися в місцевій газеті "Життя і слово").

Не будьте байдужі...

Доброю традицією Карлівської районної Станції юних натуралістів стало проведення зимових акцій "Годівничка" та "Підгодує птаха". Основною метою та завданнями яких є не лише ознайомлення з різноманітністю та особливостями життєдіяльності зимуючих птахів, а й допомогою їм в зимовий період.

Птахів, які взимку не відлітають до теплих країв, називають зимуючими. До таких птахів відносять горобців, синиць, ворон, голубів, сорок, сойок, дятлів та ін. Зимуючі птахи живляться плодами та насінням трав'янистих рослин, кущів та дерев. З наближенням морозів та снігопадів вони переселяються з лісів та полів ближче до людських осель, адже там їм легше знайти поживу. Зима страшна птахам не скільки холодом, як голодом, тому що значна частина енергії взимку витрачається на підтримання постійної температури тіла. Допомогати птахам узимку повинні люди, бо птахи сторицею віддячують своєю працею навесні та влітку, знищуючи шкідників лісу та саду.

Кожного року гуртківці Станції юних натуралістів із задоволенням майструють годівниці, розвішують їх на території закладів позашкільної освіти, шкіл, парків. Діти систематично поповнюють запаси кормів у годівничках, тому що як показали спостереження, коли птахів не підгодовувати більше тижня, вони покидають цю ділянку і перелітають в інші місця. Вміло організована підгодівля сприяє не лише виживанню птахів, а й подальшому їх закріпленню на гніздових ділянках. Чим же живляться птахи? Серед найпоширеніших кормів, що можна використати для підгодівлі слід назвати такі: насіння соняшника, різноманітні крупи, крихти сухого хіба, плоди та насіння дикорослих та культурних рослин. Корм в годівниці бажано закладати в одні й ті ж години.

Колектив Карлівської районної станції юних натуралістів та вихованці гуртків закликають учнів усіх закладів загальної середньої освіти та жителів міста приєднатися до участі в акціях "Годівничка" та "Підгодуй птаха".

Моя маленька батьківщина

Саме така тематика цьогорічних виступів екологічних колективів закладів загальної середньої освіти району була актуальною. З метою активізації екологічного руху в Україні, сприяння формування любові до оточуючої природи, бажання працювати задля покращення довкілля, виховання духовної та екологічної особистості, гармонії її стосунків з природою 05 березня 2019 року в Карлівському районному Будинку культури відбувся районний етап Всеукраїнського конкурсу-огляду екологічних колективів під гаслом "Земля – наш дім".

За рішенням журі районного конкурсу-огляду кращими визнано:
 I місце - екологічний колектив "Первоцвіт" Карлівського ЗЗСО І-ІІІ ст.№3,
 II місце - екологічний колектив "Дивосвіт" Попівського НВК №1,
 III місце – екологічний колектив "Джерело" Білухівського НВК.

Педагогічний колектив Карлівської районної Станції юних натуралістів вдячний за сприяння в організації проведення районного етапу Всеукраїнського конкурсу-огляду екологічних колективів методисту районного методичного кабінету відділу освіти, молоді та спорту Грошовик Л.В., директору районного будинку культури Рудю Ю.Б. та ученицям 9

класу Карлівської гімназії імені Ніни Герасименко Ухналь Катерині та Лисачок Єлизаветі.

Новорічні композиції – джерела краси і творчого натхнення

З 20 грудня 2018 року до 20 січня 2019 року Карлівська районна Станція юних натуралістів проводить щорічний районний етап Всеукраїнського конкурсу з новорічної флористики "Новорічна композиція".

До участі запрошувалися учні та їх родини, учнівські колективи закладів загальної середньої та позашкільної освіти району. На конкурс були представлені композиції в таких номінаціях: сюжетна композиція, стилізована ялинка, новорічна картина чи колаж, новорічна композиція.

Активну участь взяли 16 закладів загальної середньої освіти району та Карлівська районна Станція юних натуралістів. Подані роботи оцінювалися за такими критеріями: загальне враження від роботи, ідея роботи, техніка виконання, якість виконання, новизна, оригінальність, відповідність роботи вимогам конкурсу.

За рішенням журі переможцями стали у номінаціях:

номінація "Сюжетна композиція":

I місце – "Початок казки", колективна робота Верхньоланнівського ЗЗСО I-II ступенів, класний керівник Кузьменко І.М.;

II місце - "Новорічне диво", Мусійчук Анастасія, 12 р., Попівський НВК № 1;

III місце – "Чарівні санчата", Пустовойтова Анастасія, 7 р., Карлівська гімназія імені Ніни Герасименко, класний керівник Яковлева І. В.

номінація "Стилізована ялинка":

I місце – "Різдвяний ельф", Гуня Ніка, 8 р., Карлівська гімназія імені Ніни Герасименко, класний керівник Губарь О.В.;

II місце – "Кришталевий мармелад", Тютюнник Семен, 7 р., Карлівський ЗЗСО № 4 класний керівник Мізіна О.В.;

II місце - "Різдвяні фантазії", Яковлева Аліна, 15р., Карлівський ЗЗСО № 4, класний керівник Гречко Т.П.;

III місце – "Різдвяне диво", Шостак Максим, 10 р., Верхньоланнівський ЗЗСО I-II;

III місце – "Новорічна фантазія", Безсмертна Анастасія, 8 р., Карлівська гімназія імені Ніни Герасименко, класний керівник Губарь О.В.

номінація "Новорічна картина чи колаж":

I місце – "Новорічна казка в Карпатах", Вельбой Данило, Вельбой Денис, 6 р., Попівський НВК № 2, класний керівник Серeda С. М.;

II місце - " В очікуванні дива" Кравченко Дмитро, 7 р., Попівський НВК № 2, класний керівник Самбурська С. В.;

III місце – "Снігурі", Долгий Арсеній, 7 р., Карлівська гімназія імені Ніни Герасименко, класний керівник Ляпота Л.О.

номінація "Новорічна композиція":

I місце – "З Новим роком", колективна робота 6 –А класу, Карлівська СЮН, керівник гуртка Таран В.О.;

II місце - "Новорічна фантазія", Оданець Анастасія, 9р., Карлівська СЮН, керівник гуртка Дузенко А. С.;

III місце – " Зимова феєрія", Базь Іван, 8р., Ланнівський ЗЗСО I-III ступенів, класний керівник Шостак Л.О..

Цей конкурс проводиться щороку з метою формування в учнів дбайливого ставлення до природи, як невичерпного джерела краси і творчого натхнення.

6.3. Організація та зміст заходів з патріотичного виховання (кількість проведених заходів, залучених дітей та опис кращих заходів).

Кількість проведених заходів –11

Залучених дітей - 255

Враховуючи суспільно-політичну ситуацію, яка склалася в нашій країні, виховання у молодого покоління почуття патріотизму, відданості справі зміцнення державності, активної громадянської позиції нині набуває все більше актуальності. Метою патріотичного виховання є становлення громадянина – патріота України, готового самовіддано розбудовувати її як суверенну, незалежну, демократичну, правову, соціальну державу, забезпечувати її національну безпеку, знати свої права і обов'язки, цивілізовано відстоювати їх, сприяти єднанню українського народу, громадянського миру і злагоди в суспільстві. Основними формами патріотичного виховання гуртківців у Карлівській районній Станції юних натуралістів є:

- ✓ інформаційно-масові (дискусії, диспути, вікторини, виховні години);
- ✓ діяльнісно-практичні (екскурсії, свята, ігри, конкурси тощо);
- ✓ діалогічні (бесіди);
- ✓ індивідуальні (доручення, творче завдання, звіти тощо);
- ✓ наочні (виставки дитячої творчості, тематичні стенди тощо).

Ефективність патріотичного виховання в умовах закладу позашкільної освіти значною мірою залежить від спрямованості виховного процесу, методів та форм його організації.

З метою організації патріотичного виховання учнів у СЮН проводяться:

лекції, бесіди: "Моя рідна Україна", "Знати і поважати Герб своєї Вітчизни, її прапор і гімн", "Моя земля – земля моїх предків", "Символи України", "Україна в моєму серці";

уроки пам'яті : "Їх славні імена", "Зростаємо громадянами-патріотами землі, що Україною зветься", "Я – українець".

Традиційними стали *інформаційні хвилинки* "Тиждень моєї України", які проводяться на початку гурткових занять, а також *виставки дитячих малюнків*: "І синє небо, і жовте колосся", *змінна виставка* "Україна сьогодні".

**З досвіду роботи Попівського НВК № 2
з патріотичного виховання**

Клас	Заходи, які проведені	Зміст заходів	Кількість учасників
1-4 класи	Змагання «Козацькі забави»	Знайомство із звичаями козаків, спортивні змагання між різновіковими командами 1-4 класів	39
1 клас	Без верби і калини нема України	Складання пазлів на тему «Національні символи України»	12
	Чарівні розфарбовки	Вивчення державних символів України, розфарбовування у кольори державних символів	11
2 клас	У нас одна Батьківщина – рідна Україна	Розповідь учителя про державну символіку, народні символи України	12
	День українського козацтва	Знайомство учнів зі звичаями та обрядами козацтва. Проведення спортивних змагань.	12
	Бережімо рідну мову	Розповідь учителя про рідну мову. Формування розуміння того, що українська мова – наш скарб, без якого не може існувати ні народ, ні Україна як держава; розширення знань про красу і багатство української мови, ознайомлення з історією писемності та мови.	12
3 клас	Хай у серці кожної дитини живе любов до України	Поглиблення знань про нашу державу Україну, вивчення історії рідного краю, його героїчного минулого та сьогодення	9
	Хай мужність не залишає нас. Хай мирне небо зарясніє над нами.	Розповідь про мужність українських військових, готових віддати життя за мир і спокій в Україні. Привітання воїнів АТО зі святом	9
	Одна вона у нас така – уся співуча і дзвінка	Змагання між двома командами знавців української мови. Виховання естетичного смаку, любові до слова, рідної мови, народу, країни	8
4 клас	Експедиція «Люби і	Ознайомлення з історичними пам'ятками	20

	знай свій рідний край» Екскурсія до міста Полтави, м.Харків, селище Опішне	м.Полтава та м.Харків: відвідування Краєзнавчого музею, Ботанічного саду, музею залізничної дороги та музею природи. В с.Опішне побували в музеї гончарства де ознайомилися з секретами професії гончара	
	Усний журнал «Люди, які прославили мій край»	Ознайомлення з творчістю поета В. Слєпцова, композитора Чухрая, письменника О. Винокура. Відбулася зустріч з майстром гирьового спорту М.Ткаченко	13
5 клас	Класна година «Відомі односельчани»	Розповідь про відомих людей с. Попівки та їх внесок у життя України	14
6 клас	«Рідний край кохати – у поезії прославляти»	Розвиток вміння учнів правильно читати поетичні твори; виховувати любов до рідного краю; бажання більше дізнатися про його історію та видатних людей; виховувати любов до поетичного слова, його творців; бажання самим творити.	7
	«Збережемо наш скарб – рідну мову»	Розширення знань про українську мову, пробудження національної свідомості, допомогти учням осмислити свою особистість як частину великого українського народу; виховувати любов до мови, повагу до людини.	6
	«Ми роду козацького діти»	Розширення знань учнів про козаків; виховувати в дітей любов до рідного краю, бажання бути гідними синами України, прагнути стати сильними, здоровими, розумними; домагатися створення дружнього колективу.	7
8 клас	«На колінах стою перед вами, сповідаю жалобу сумну»	Виховна година про трагедію українського народу – голод 1932 – 1933 років: причини, конкретних винуватців та людську пам'ять, яка береже спогади про ті події	9

З досвіду роботи Карлівської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 3 з патріотичного виховання

Для учнівського та педагогічного колективу Карлівської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 3 такий напрямок роботи, як національно-патріотичне виховання, був і залишається головним. У Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді зазначено, що основними складовими цього процесу є громадянсько-патріотичне, військово-патріотичне та духовно-моральне виховання. Тому система національно-патріотичного виховання школи умовно поділена на такі змістовно-цільові блоки: **«Я – громадянин», «Я – захисник», «Я – високоморальна особистість».**

Змістовно-цільовий блок «Я – громадянин»

У школі проведено інформаційно-просвітницькі години, бесіди, виставки стінгазет до знаменних історичних дат, про видатних людей України та Карлівщини, екскурсії в Карлівський обласний краєзнавчий музей, екскурсії та подорожі історичними місцями рідного краю, народознавчі свята, перегляд кінофільмів та ін.

Серед таких заходів: конкурс плакатів «Сторінками історії нашої країни», свято «Мова – духовне багатство народу» (до Дня української писемності та мови), інтелектуальна гра «Найрозумніший» (до Дня української писемності та мови 5-і класи, 10-11 класи), фестиваль «Вільні творять майбутнє» (8-11 класи), правова вікторина «Державні символи України» (5-6 класи), організовані вчителями школи години спілкування «Державна символіка України» (1-4 класи), «Пісні, що стали гімном українців» (5-А клас), «Патріотизм і толерантність» (9 клас), «Україна – полікультурна держава» (10 клас), урок Патріотизму «Звучи, рідна мово» (8 клас), диспути «Україна: європейський вибір» (11 клас), «Що означає бути патріотом», «Що я можу зробити для своєї держави», «Чи потрібні Україні професіонали» (11 клас), виставки учнівських робіт: малюнків «І шляху назад не буде, бо в моїх пробитих грудях гуркоче, мов грім: «Борись!», стіннівок «Моя найкраща країна, що має ймення Україна», фотоколажів «Пишаюсь, що я – українець!».

Відповідно до науково-методичної проблеми виховної роботи школи, намагаємося якнайширше використовувати інноваційні технології, зокрема і в організації патріотичного виховання.

Цікавою та найбільш масовою інноваційною формою роботи є флешмоби. Учні нашої із задоволенням беруть участь в організації та проведенні різноманітних флешмобів: «Десять хвилин з Кобзарем» (до річниці з дня народження Т.Г.Шевченка), «Ланцюг єдності» (до Дня Соборності), «Кульки добра» (на підтримку воїнів АТО) та ін.

10 вересня 2019 року відбувся флешмоб «Україна назавжди». Метою заходу було формування в підростаючого покоління національно-культурної ідентичності, національно-патріотичного світогляду, активної громадянської, державницької позиції та почуття власної гідності у сфері національно-патріотичного виховання. Спеціальними гостями дійства став колишній

учень школи нині учасник АТО Глущенко Володимир Валерійович та батько учениці 8 класу Самохатко Валерій Анатолійович. Кожен клас готував свою міні – виставу. Лунали патріотичні пісні, демонструвалися хореографічні композиції. Під час проведення флешмобу педагогічний, учнівський, батьківський колективи школи долучилися до благодійної акції. Шкільний майданчик майорів державною символікою. Таким чином діти висловили свою любов до рідної батьківщини і передали вітання землякам, які зараз перебувають у зоні АТО.

В арсеналі виховної роботи нашої школи – чимало різних проєктів, спрямованих на формування громадянськості як інтегрованої якості особистості.

Важливу роль у цьому процесі відводимо краєзнавчим проєктам. До їх створення та реалізації залучаємо дітей вже з початкових класів. Молодші школярі пізнають свій народ, державу через пізнання малої батьківщини – міста Карлівки. Разом із класними керівниками та батьками учні нашої школи працюють над проєктами «Мій родовід», «Класний літопис», «Професії моїх батьків», «Історія моєї вулиці».

Працюючи над реалізацією краєзнавчих проєктів, діти активно залучаються до пошукової діяльності, особливо в середніх та старших класах. Серед краєзнавчих проблем, які досліджували наші учні в ході проєктної діяльності, – природні багатства нашого краю, видатні постаті Карлівщини, фольклорні перлини. Результати своєї проєктної діяльності учні представляють у формі фотозвітів, мультимедійних презентацій, альбомів, журналів, буклетів, народознавчих свят, фольклорних дійств.

Підсумком роботи стало оформлення шкільної рекреації, яка включила в себе 5 локацій: «Сім чудес Карлівщини», «Мої земляки на мапі України» та ін.

Ефективним способом формування громадянина-патріота є соціальні проєкти. Участь у них мотивує молодь досліджувати проблеми місцевої громади, а також вчить планувати та впроваджувати проєкти, котрі відповідають потребам спільноти, членами якої вони є.

Учні нашої школи є ініціаторами багатьох соціальних акцій та проєктів. Зокрема, це: «Посади дерево», «Збережемо нашу Карлівщину – місто миру і добра» (наші школярі висадили близько 140 дерев поблизу школи).

Змістовно-цільовий блок «Я – захисник»

У жовтні в школі традиційно проводяться місячники військово-патріотичного виховання. Найулюбленішими заходами стали: квест «Ми нащадки козацького роду», легкоатлетичний забіг та челендж «Шкільними кроками до перемоги».

Значна увага приділяється відзначенню важливих державних свят: Дня козацтва, Дня захисника України, Дня Гідності та Свободи, Дня Збройних Сил України, Дня пам'яті Героїв Крут, Дня Героїв Небесної Сотні, дня визволення Карлівщини та України, Дня пам'яті та примирення, Дня Героїв.

Учні школи підготували ілюстративний проєкт “100 облич Української революції”, котрий знайомить із біографіями сотні видатних українців тієї доби. Це – політики-державники, військові діячі, освітяни, науковці, митці, меценати. Учні взяли участь у проєкті “10 міфів про УПА. Як було насправді?”

Відзначаючи День Героїв Небесної Сотні, було проведено зустрічі з активістами Революції Гідності. У рамках зустрічей було обговорено результати роботи над проєктом «Майдан: усна історія», зокрема було презентовано збірник спогадів учасників Революції Гідності «Майдан від першої особи.» Організовано виставку «У фокусі подій»

Особливо запам'ятався вечір читання поезії «Мамо, чи це вже весна?» (учні 10 класу).

20 лютого проведена акція «Запали вогонь пам'яті», хвилина пам'яті Героїв Крут «Понад все вони любили свій коханий край».

18 листопада до Дня Гідності та Свободи було проведено шкільну лінійку.

До Дня пам'яті жертв голодоморів створено відеоролик та буктрейлер «Голодомор - помста за свободу, помста за революцію» (10 клас), проєкт “Голодомор 1932-1933: родинні історії” (5-9 класи) .

З нагоди увічнення пам'яті захисників України в роки Другої світової війни: виготовлено колаж «Жіночі історії Другої світової» - (організатори – Назаренко Н.О, Шевченко Н.В.); проведено конкурс малюнків «Війна не робить винятків» - (керівник Семеренко В.В.); театралізовано-музичний захід «У війни не жіноче обличчя»; майстер-клас по виготовленню вітальної листівки до Дня пам'яті і примирення для учнів ЗНЗ №68 (Чорнозем Л.І.); проведено майстер-клас по виготовленню червоних маків – (керівник – Мітрохіна І. Г.). 8 травня до Дня пам'яті та примирення та Дня перемоги над нацизмом у Другій світовій війні організовано акцію «Мак пам'яті».

На формування національної свідомості, патріотичних якостей, необхідних для майбутніх захисників України, було спрямовано Уроки мужності і патріотизму «Замайорів над ратушею стяг» (до річниці створення ЗУНР), «Час згадати нашу славу» (до річниці УПА), «Від героїв Крут до героїв сьогодення», «Воля на крилах Небесної Сотні», «Герої не вмирають» та ін., а також екскурсії до краєзнавчого музею, музею політв'язнів, обласного державного архіву.

Заходи «Вірю в майбутнє українського війська», «Українські військові – наші захисники», «Чи готовий я стати на захист Вітчизни» сприяли формуванню почуття поваги та гордості за українських військових, усвідомлення того, що захист Вітчизни – громадянський та моральний обов'язок кожного.

У рамках Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Джура» у школі діє загін «Соколята», робота якого спрямована на розвиток у молоді патріотичної свідомості, готовності самореалізації в основних сферах життя суспільства, в тому числі - його захист.

Значна увага школою приділялась допомозі і підтримці бійців АТО. З цією метою було організовано ряд загальношкільних акцій, зокрема: «Напиши листа бійцю АТО», «Обереги та малюнки для солдатів», «Святий Миколай – захисникам України». Під час цих акцій учнями школи передано українським військовим в зону АТО більше 100 листів та 50 дитячих малюнків, близько 70 подарункових наборів.

На уроках трудового навчання школярі виготовили 70 оберегів.

Учні школи власноруч виготовили і передали для бійців АТО маскувальні сітки.

Акції «Підтримай захисників України» стала в школі традиційною. Її результатами є більше сотні ящиків з продуктами харчування, теплим одягом, засобами гігієни, передані в зону АТО.

Зустрічі з бійцями АТО та волонтерами було організовано у багатьох класах.

Школа отримала подяки від громадських організацій за активну громадську позицію та вагомий внесок у зборі допомоги воїнам АТО.

Змістовно-цільовий блок «Я – високоморальна особистість»

Проведено мистецькі свята («З Україною в серці», «Молитва за Україну»), бесіди, години спілкування («Бути на землі людиною», «Можна все на світі вибирати синові, вибрати не можна тільки Батьківщину», «Українські традиції у моєї сім'ї», «З чого починається Батьківщина»), виставки фотостінівок («Ми – маленькі українці», «Це край, де я родилась і живу»), проєкт «16 днів проти насильства»

Було проведено заходи із відзначення Дня української писемності, Дня рідної мови, Шевченківські дні, а також відзначення ювілейних дат з життя українських письменників та поетів.

Зокрема, на високому рівні були проведені літературно-музична композиція «Слава Шевченкова – слава України».

Також цікаво і змістовно пройшли засідання поетичної вітальні: «Ти для нас не тільки поетеса, а й добрий дух української землі» (до дня народження Лесі Українки), «Духовний олімп України» (до дня народження Ліни Костенко) та інші.

Вихованню любові до поетичного слова сприяли зустрічі із письменниками і поетами нашого краю Марійкою Бойко та Галиною Вовченко.

Традиційними в школі є Українські вечорниці, вертепні дійства, свята Миколая.

Активно практикують проведення родинних свят класні керівники початкових та середніх класів. Це: «Родинні посиденьки», «Роде наш красний, роде наш прекрасний», «Нащо клад, якщо в сім'ї лад», «Ми матір називаємо святою», «Людина починається з добра». Наші школярі працювали над проєктами із вивченням свого родоводу, презентували їх у

формі родовідних дерев, а також брали участь у шкільних проектах «Захисники України в моїй родині», «Професії мого роду».

У жовтні 2019 року до Дня захисника України було організовано роботу над наступним проектом – «Захисники України в моїй родині». У ньому взяли участь і молодші, і старші школярі. Їм було запропоновано дізнатись, чи є у їх родині люди, які боролись за незалежність України.

VII. Науково-дослідницька робота та практична природоохоронна робота (табличні дані).

7.1. Робота на НДЗД, об'єктах захищеного ґрунту, куточку живої природи тощо.

№ п/п	Назва району (міста)	Кількість ділянок	Площа, га	Кількість теплиць/парників	Кількість живих куточків	Кількість видів тварин
1	Карлівський р-н м. Карлівка	9	2.88	-	1	10

Вивчення та поширення кращого досвіду роботи на НДЗД Верхньоланнівського ЗЗСО І-ІІ ступенів

Значну роль у вихованні в дітях любові до природи відіграє робота по благоустрою пришкольньої території. Учні вчаться розуміти і цінувати прекрасне, корисне, вічне. Вони отримують практичне уявлення про професії: садівника, квітникаря, селекціонера тощо.

Під час роботи на пришкольній території очевидним для дітей стає зв'язок біологічної науки з практикою, конкретизуються поняття, з'являються і закріплюються міжпредметні зв'язки (біології, хімії, географії, природознавства, трудового навчання).

Насамкінець, не слід забувати про користь фізичної праці на свіжому повітрі.

I. Мета і завдання НДЗД

- виконання навчальних та практичних занять, передбачених програмами з природознавства, біології, трудового навчання;
- організація позакласної учнівської дослідницької і природоохоронної роботи учнів;
- засвоєння знань та практичне застосування законів біології при вирощуванні і догляду за рослинами.

II. Характеристика НДЗД

Загальна площа території школи становить –19000кв.м

Площа навчально-дослідної земельної ділянки – 5000кв.м,

в тому числі;

№ п.п	Назва відділку	Площа кв.м
-------	----------------	------------

1	Квітково-декоративний відділок	800
2	Колекційний відділок	400
3	Дендрологічний відділок	3000
4	Овочева сівозміна	1800

III. Навчально –дослідна робота

Квітково-декоративний відділок та овочева сівозміна

1. Підготовка насіння до посіву (сортування)
термін: березень
відпов: 3-4 кл.
2. Висівання насіння однорічних рослин у ящики на розсаду
термін: березень – квітень
відпов: 5-6 кл.
3. Весняний обробіток ґрунту
термін: квітень
відпов: 6-9 кл.
4. Лабораторна робота «Умови проростання насіння квіткових рослин у ящиках на розсаду»
термін: квітень – травень
відпов: 7 кл.
5. Практична робота «Розмноження рослин насінням та розсадою»
термін: березень – квітень
відпов: 7кл.
6. Догляд за розсадою у ящиках та відкритому ґрунті
термін: березень – квітень
відпов: 3-5 кл.
7. Полив, прополка, проріджування рослин
термін: травень - серпень
відпов: 3-9 кл.
8. Екскурсія «Спостереження за розвитком рослин у відкритому ґрунті»
термін: травень – липень
відпов: 7 кл.
9. Практична робота «Збір насіння квіткових рослин»
термін: серпень - вересень
відпов: 3-5 кл.
10. Практична робота «Підготовка ґрунту до зими»
термін: жовтень
відпов: 7-9 кл.

Колекційний відділок

1. Практична робота «Розбивка ділянки під досліди»
термін: березень- квітень
відпов: 8-9 кл.
2. Висаджування рослин насінням та розсадою

- термін: квітень-травень
відпов: 8-9 кл.
3. Екскурсія «Весняні явища в житті рослин»
термін: квітень
відпов: 4,6,7 кл.
4. Ведення фенологічних спостережень, оформлення щоденників
термін: червень – серпень
відпов: 4,6,7 кл.
5. Догляд за рослинами: полив, прополка, проріджування рослин
термін: червень – липень
відпов: 6-8 кл.
6. Заняття «Агротехніка вирощування помідорів»
термін: травень – серпень
відпов: 7-9 кл.
7. Екскурсія «Розпізнання квіткових і лікарських рослин»
термін: червень – серпень
відпов: 7кл.
8. Практична робота «Боротьба зі шкідниками»
термін: серпень
відпов: 6-9 кл.
9. Практична робота «Складання гербарію з бур'янових, квіткових, лікарських рослин»
термін: травень – серпень
відпов: 6,7,8 кл.
10. Практична робота «Підготовка ґрунту до зими»
термін: жовтень
відпов: 8-9 кл.

Дендрологічний відділок

1. Екскурсія «Розпізнавання дерев і кущів взимку»
термін: грудень – лютий
відпов: 5-8 кл.
2. Практична робота «Підрізка дерев, кущів»
термін: березень
відпов: 9 кл.
3. Благоустрій шкільної території
термін: квітень
відпов: 3-9 кл.
4. Практична робота «Побілка дерев»
термін: квітень
відпов: 8-9 кл.
5. Догляд за рослинами, знищення шкідників
термін: червень - серпень
відпов: 8-9 кл.
6. Екскурсія «Пристосування листків до різних умов освітлення»

термін: червень - липень
відпов: 6-8 кл.

7. Ведення фенологічних спостережень, оформлення щоденників.

термін: протягом періоду
відпов: 3,4,7 кл.

Вся продукція, вирощена на навчально-дослідній ділянці, була використана для потреб шкільної їдальні на харчування учнів школи.

На НДЗД шкіл проводилися досліді згідно програми. Дослідницька робота розділена по вікових категоріях школярів.

Зміст роботи учнів на шкільній навчально-дослідній ділянці

5 клас

1. Вплив внесення органічних та мінеральних добрив на урожай помідорів.
2. Вплив пасинкування помідорів на їх урожайність.
3. Вплив площі живлення на врожайність квасолі.
4. Вплив підживлення на урожай гарбузів.
5. Визначення впливу кращого строку сівби в ґрунт на врожай огірків.

6 клас

1. Розмноження картоплі різними способами (вічками, паростками, верхівками).
2. Вплив підгортання на розвиток бульб і врожай картоплі.
3. Вплив прищипування стебел на плодоношення (огірки або інші рослини).
4. Вплив пасинкування на врожай і строки дозрівання томатів.
5. Вплив пасинкування на строки цвітіння і величину суцвіть жоржин (або інших рослин).
6. Вплив прищипування головного стебла у квітково-декоративних рослин на появу бокових пагонів і тривалість строків цвітіння.
7. Вплив добрив на ріст, розвиток і врожай культурних рослин.
8. Вплив площі живлення на ріст, розвиток і врожай культурних рослин.

7 клас

1. Вплив підгортання на розвиток коренів сільськогосподарських рослин.
2. Вплив загартовування проростаючого насіння і розсади томатів на підвищення стійкості до заморозків.
3. Вплив більш ефективного способу вегетативного розмноження чорної смородини:
 - а) здерев'янілими пагонами;
 - б) зеленими пагонами;
 - в) відсадками горизонтальними і вертикальними.

4. Вивчення сортів найважливіших культурних рослин, характерних для місцевих умов, із застосуванням передової агротехніки, спостереження за їх розвитком.

Заняття в *кутку живої природи* пробуджують в юннатів любов до рослин і тварин, всього живого, розширюють світогляд, збагачують духовно, виховують культуру поведінки в природі.

Тварини та птахи живого куточка:

1. Декоративні птахи (папуги хвилясті).
2. Гризуни (кролі декоративні різних порід, шиншили, морські свинки, джунгарські хом'яки, пацюки лабораторні).
3. Рептилії (плазуни) – черепахи червоновухі.
4. Молюски – равлики ахатини.
5. Акваріумні риби.

Основними формами роботи у кутку живої природи є фронтальні заняття у формі бесід, практичних робіт та екскурсій, практичні роботи з членами гуртків, проведення систематичних спостережень. Великого значення надається індивідуально-груповій роботі в окремих темах і завданнях, написанню рефератів, проведенню дослідницької роботи. Тематика дослідів різноманітна: вивчення кормової бази для тварин куточка живої природи; визначення гостроти зору, нюху, слуху у тварин; дослідження сезонних змін у житті тварин (в умовах дикої природи, живого куточка); вплив домашніх тварин на самопочуття та емоційний стан людини; розмноження тварин та багато інших. Проведення вихованцями СЮН самостійних дослідів з біології має велике навчально-виховне значення. Гуртківці не лише набувають умінь ставити найпростіші досліди, а й більш глибоко і свідомо вивчають різні явища та процеси, що відбуваються в живих організмах, навчаються самостійно аналізувати і узагальнювати досліджувані явища, робити висновки. Результати таких досліджень дають можливість брати участь в наукових конференціях, в конкурсах дослідницьких робіт. З членами гуртків проводиться згідно розроблених тематик науково-дослідницька робота.

7.2. Робота учнівських лісництв (кількість учнівських лісництв в районі (місті) та учнів в них. Закріплена площа лісу, науково-дослідницька робота в учнівських лісництвах). -

№ п / п	Назва лісгоспу	Кількість учнівських лісництв	Назва учнівського шкільного лісництва	Кількість учнів	Лісництво, на базі якого знаходиться учнівське лісництво	Керівники учнівських лісництв (від навчального закладу та лісництва)	Площа лісу, закріпленого за учнівським лісництвом
	-	-	-	-	-	-	-

7.3. Робота на екологічній стежці (кількість екологічних стежок в районі (місті), опис кращої та зміст проведеної роботи).

Важливою формою екологічної освіти школярів є навчально-пізнавальна екологічна стежка, яка створена і діє в 16 закладах загальної середньої освіти Карлівського району, а також – в Карлівській районній Станції юних натуралістів. Це різновидність організаційного маршруту на місцевості для проведення навчальної і пропагандистської роботи з питань охорони природи, створення умов для виховання екологічно грамотної культури поведінки людини в оточуючому середовищі.

В основу роботи екологічної стежки покладено еколога - краєзнавчий та експедиційно – дослідницький принципи. Вона є живою лабораторією для вивчення об'єктів природи та проведення дослідницької роботи.

З досвіду роботи на екологічній стежці у Климівському НВК

Перспективною формою природоохоронної роботи є екологічні стежки.

Екологічна стежка «Лісова» ландшафтного заказника місцевого значення «Климівський» розташована на території села Климівка Карлівського району Полтавської області. Вона була створена в 1997 році. Її протяжність близько 2 км.

Мета її створення - проведення практичних і теоретичних занять з учнями школи, природоохоронної роботи, пропаганди природоохоронних заходів, інформування населення про види рослин і тварин, що зустрічаються на заданому маршруті, ознайомлення з об'єктами живої та неживої природи, вивчення природи рідного краю, збору інформації про рослини і тварини, які охороняються, про лікарські рослини, організації фенологічних спостережень, поглиблення міжпредметних зв'язків (біологія, хімія, географія).

Вивчення природи рідного краю заохочує учнів до невичерпного джерела світу знань про довкілля. Завдяки емоційному спілкуванню дитини з природою формується позитивне ставлення до неї, інтерес до дослідження. Уроки на екологічних стежках можуть бути присвячені вивченню рослин, тварин, ґрунтів, ландшафтів, клімату, рельєфу або мати комплексний характер. Вона виконує роль природної лабораторії. Інтерес учнів до

екологічної стежки зростає, коли їм пропонують цікаві завдання, конкурси, ігрові моменти.

Короткий опис маршруту:

1. «Лісове царство»

На цій зупинці вивчаємо видовий склад дерев. Це типові зрілі лісові екосистеми з ярусною рослинністю: I ярус деревний – дуб, акація, ясен, тополя, липа, берест, II ярус підросту – клен, береза, яблуня, III ярус чагарники – терен, глід, ліщина, шипшина, IV ярус різнотрав'я – кропива, чистотіл, гравілат, мятлик, тимофіївка, материнка.

2. «Царство грибів»

В лісі зростають шапинкові гриби: трубчасті (маслюки, підберезники, підосичники, моховики) ; пластинчасті (сироїжки, лисички, опеньки, грузді, мухомори та ін.) Вивчивши видовий склад грибів, учні створили «Грибний календар» та виготовили стенд «Отруйні та їстівні гриби нашої місцевості».

3. «Тваринний світ»

Ліс є середовищем життя тварин. У кроні дерев та в лісовій підстилці гніздяться птахи: можна побачити дятла, сову, пугача, сорок, ворон; у чагарники забідають кабани, козулі, лисиці, зайці, їжаки.

4. «Лікарські рослини»

Ліс – це природна аптека, що приховує в собі багаті запаси лікарської сировини. В лісі ростуть береза, сосна, тополя, звіробій, материнка, купина, чистотіл, конвалія та багато інших лікарських рослин.

5. «Озеро Криве»

У селі є унікальний куточок природи – Велике Криве та Мале Криве озера. Поблизу водойм ростуть вологолюбні рослини, лучне різнотрав'я: костриця лучна, тонконіг лучний, тонконіг болотний, гребінник звичайний, грястиця збірна, куничник непомітний, мітлиця тонка, китник лучний, очеретянка звичайна.

В стоячих водах можна зустріти ряску малу, валіснерію плаваючу, айр звичайний, рогіз широколистий, очерет звичайний, осоку струнку, ситник жаб'ячий. Різноманітний і тваринний світ озер – карась, жаба ставкова, зелена жаба, бура жаба, кумка, очеретяна ропуха. Серед представників класу Плазуни біля водойми серед зеленої рослинності можна зустріти ящірку зелену, живородну ящірку, вужа звичайного, гадюку звичайну, а також черепах - зелену та болотяну.

6. «Сторінками Червоної книги»

Учнями виявлено рідкісні та зникаючі види рослин та тварин, які зустрічаються в межах села.

Під час проведення екскурсій та занять використовуються інтерактивні методи роботи: мікрофон, асоціативний куш, криголам, скринька скарг від імені представника природи, ажурна пилка, ситуативне моделювання, прес, мозковий штурм, об'єднання дітей у групи: «Дослідники», «Науковці», «Пошуковці», «Історики», «Біологи», «Довідкове бюро», «Цікавинки природи», «Журналісти», «Статисти» та ін.

Кінцеві продукти - це виставка малюнків, фотографій, екологічних плакатів, виступи перед учнівською аудиторією, проведення свята «Золотої осені», свята «Прильоту птахів», «Тижня біології», «Екологічна весна», прибирання та озеленення куточків рідного краю.

Важливим завданням освітнього процесу є екологізація освіти, усвідомлення учнями своєї відповідальності за природу, універсальності закономірних зв'язків і взаємозалежності у системі «Природа – людина – суспільство». Актуальність цього напрямку роботи викликано складною екологічною ситуацією на планеті. У своїй роботі педагог майже на кожному уроці я намагається формувати екологічну свідомість школярів, екологічний інтелект, екологічну культуру, практичні навички у спілкуванні з природним середовищем. Безпосереднє спілкування з природою є невичерпним джерелом спостережливості, високих моральних почуттів учнів. В цьому допомагає екологічна стежка.

Відвідавши стежку, у дітей виникає бажання зберегти і захистити природу рідного краю, краще пізнати її. Так виник учнівський екологічний проєкт по дослідженню навколишнього середовища, розроблені методики проведення екскурсій на стежці. В процесі роботи над проєктом було зібрано великий природоохоронний матеріал, який використовується на уроках і при проведенні різноманітних природничих свят, конкурсів, тижнів біології.

З досвіду роботи на екологічній стежці у Верхньоланнівському ЗЗСО І-ІІ ст..

Не можливо зберегти красу природи, не вивчаючи її самої. А вивченню її треба присвятити усе своє життя.

Екологічна стежка у Верхньоланнівському ЗЗСО І-ІІ ст. створена насамперед для дітей. Її створення дає педагогам можливість моделювати різні життєві ситуації, вирішення яких потребує від підлітків творчого підходу. В учнів виробляються навички екологічного грамотного поведіння, свідоме ставлення до природи.

Місцезнаходження: с. Верхня Ланна

Тип стежки: навчальна

Характер маршруту: лінійний

Протяжність: 5,5 км

Спосіб пересування: піший

Тривалість проходження: 3,5 години (з врахуванням зупинок)

Основне призначення екологічних стежок – екологічна освіта і природоохоронне виховання учнів, ознайомлення їх з рідною природою, формування екологічної культури, екологічно-грамотної поведінки людини в навколишньому природному середовищі, поширення знань про природу та людину як невід'ємну частку довкілля.

Таким чином, екологічна стежка як комплекс екологічних об'єктів сприяє:

- проведенню освітньої та пропагандистської роботи з питань охорони природи;
- створення умов для виховання екологічно грамотної культури поведінки людини в оточуючому середовищі;
- придбанню педагогами, керівниками гуртків досвіду навчально-виховної роботи з дітьми в природних умовах;
- вивченню та спостереженню учнями об'єктів і явищ природи та подальшому знаходженню тем для майбутньої науково-дослідницької роботи.

Цілі і завдання

Ознайомити з типовими видами рослин нашої місцевості та угруповання водної рослинності.

Проводити теоретичні та практичні роботи з біології, природознавства, екології, занять гуртка «Основи екологічних знань».

Привернути увагу місцевих жителів та органів виконавчої влади до проблем охорони навколишнього середовища.

Вивчати історичне минуле нашого селища на основі об'єктів екологічної стежки.

Формувати бережне ставлення до лікарських, рідкісних та зникаючих видів рослин.

Проводити самостійну та дослідницьку роботу.

Результати та перспективи:

Оволодіння науковими знаннями і вміннями з вивченням довкілля:

- Оволодіння навичками дослідної роботи: збирання матеріалу, його обробка й оформлення.
- Визначення об'єкта природи, спостереження, запис результатів дослідів.
- З'ясування причинно-наслідкових зв'язків.

Досвід оцінних екологічних суджень, переконань:

- Оцінювання стану довкілля
- Зіставлення проблем села, річки Ланна, джерел з національними глобальними проблемами

Досвід вибору рішення:

- Дотримання етичних і правових норм поведінки
- Обговорення наслідків діяльності людини, можливих варіантів використання природи
- Інвентаризація природних об'єктів

Оволодіння трудовими навичками і вміннями природоохоронного характеру:

- Складання карт, схем, таблиць, описів екологічної стежки
- Збереження природних об'єктів, пропаганда природоохоронних знань.

Екологічна стежка – навчальна база для проведення природоохоронних акцій, практичних та пропагандистських робіт юних захисників природи, екологічних патрулів, агітбригад. Робота на екологічній стежці дає змогу дітям розкрити свої творчі можливості, поєднати розумову та фізичну працю з вивченням оцінки стану і охорони навколишнього середовища. Дає можливість застосовувати знання дітей зі шкільного курсу, а також програм гуртків еколого-натуралістичного спрямування.

Зупинка 1 «Школа»

Початок екологічної стежки розташований на нашому шкільному подвір'ї, яке розміщене в центральній частині села Верхня Ланна, неподалік річки Ланна та автомобільного шляху.

Територія школи розміщена в с. Верхня Ланна, загальна площа території – 2 га. Шкільна ділянка розподіляється на 5 функціональних зон: зона шкільної забудови – 0,55 га; спортивна зона – 0,3 га; квітники – 0,2 га; навчально-дослідна ділянка – 0,5 га; плодовий сад – 0,2 га, шкільний квітковий сад – 0,25 га.

Навколо нашої школи росте багато видів дерев: каштани, берези, клени, липи. У саду ростуть фруктові дерева, а саме: яблуні, груші, сливи, вишні. З ранньої весни до пізньої осені біля школи розкинувся яскравий квітковий килим.

Зупинка 2 «Блакитне плесо»

На північ від шкільного двору протікає невелика річка Ланна, що протікає в межах Красноградського району Харківської області та Карлівського району Полтавської області. Ліва притока Орчика (басейн Дніпра).

Довжина річки 32 км, площа басейну 257 км². Долина трапецієподібна, завширшки до 2 км. Річище слабозвивисте, завширшки 0,5-1,5 м, у пониззі та верхній течії часто пересихає. Похил річки 0,91 м/км. Споруджено кілька ставків.

Ланна бере початок на північ від села Новоселівки. Тече переважно на південний захід, у пригирловій частині – на захід. Впадає до Орчика в межах села Федорівки.

Основна притока: Піщанка (ліва). Річка протікає через села: Холодне Плесо, Верхня Ланна, Редути, Нижня Ланна і Федорівка.

Береги густо порослі верболозом та прибережно-водною рослинністю.

Верби – світлолюбіві рослини, які люблять зволожені місця. Вони закріплюють береги ставу, коріння в них довге та міцне, тому не страшні йому ні хвилі, ні повені.

Проходячи біля річки можна побачити рогіз вузьколистий. Коли він відцвітає, утворюються темно-коричневі початки з насінням. До пізньої

осені вони прикрашають річку. Дозріваючи, вони розлітаються навкруги білими парашутиками.

Привільно живеться на річці різним тваринам. Тут можна побачити ондатру, різні види жаб, різноманітні комахи: коники стрибунці, цикади, в повітрі літають бабки. Основними жителями є крячки, дикі качки, які виводять тут своє потомство, лебеді-шипуні, які є окрасою нашого села. Спостереження за цими птахами ми почали у 2016 році, саме в цей рік вони вперше оселились на заплаві річки Ланна.

Річка – це місце відпочинку наших односельців, саме тут вони купаються, ловлять рибу, а саме карасів та коропів, люди йдуть сюди подихати свіжим повітрям, помилуватися чудовим краєвидом.

Проблема. Наша річка забруднюється побутовими відходами, що ми неодноразово помічали на берегах. Наше завдання: навчити місцеве населення більш бережливо ставитися до водних об'єктів довкілля.

Навчальне завдання: зробити опис річки.

План

1. *Географічне положення.*
2. *Морфологія і будова берегів.*
3. *Рельєф дна і глибина, колір води.*
4. *Органічний світ.*
5. *Господарське використання.*

Зупинка 3 «Квітуча долина»

Зупинка розташована поблизу річки Ланна. Ділянки суходолу, яка періодично весною залита водою.

Прибережна зона представлена різноманітною лучною рослинністю, серед якої є багато лікарських трав та видів рослин, що потребують охорони.

Весною у травні тут можна зустріти калюжницю болотяну, вона привертає увагу яскраво-жовтими квітками і блискучо темно-зеленими листками. Калюжниця росте на перезволожених місцях, багатих на поживні речовини. Цікаво, що рослина зацвітає повторно у вересні на початку жовтня, отруйна.

Навчальне завдання: описати видовий склад рослин

План

1. *Які рослини ростуть на природній ділянці.*
2. *Назва рослини.*
3. *Процент покриття.*
4. *Фенологічна фаза (молоді рослини, цвіту, дозрівання).*
5. *Зібрати гербарій.*

Зупинка 4 «Природа в біді»

Наступна зупинка розташована біля невеликого лісового масиву – це сміттєзвалище. Пройшовши селом, ми звертаємо до сільськогосподарських

угідь, і тут в невеликому урвищі, що утворене природними зсувами після добування глини, утворилося звалище сміття, яке приносять жителі села.

Цей об'єкт розташований в заниженні, на південній околиці села Верхня Ланна. В ґрунтові води просочуються шкідливі речовини, які потрапляючи у воду забруднюють її, а місцеве населення використовує її для господарських потреб.

Сівши відпочити, ми побачили неподалік місце, де горіло вогнище і згадаймо, що земля на якій воно горіло, залишається мертвою сім років. Лист паперу до повного загнивання буде лежати два роки, консервна банка – 90 років, а поліетиленовий мішок - 200 років, скло – 1000 років.

Це свідчить про те, що на природі побував губитель. Людина може створити невмирущий твір мистецтва, але створити живу природу вона неспроможна.

Навчальне завдання: розглянути територію і визначити, які відходи характерні для сміттєзвалища, намалювати малюнок «Природа в біді»,

Зупинка 5 «Джерело»

Джерела, струмки – окраса землі, справжнє диво. Чиста вода потрібна людині, як повітря і хліб, вона колиска всього живого на Землі. В останні роки вчені б'ють на сполох: її стає все менше. Дійсно, що може бути приємнішим у спеку напиться прохолодної джерельної води.

Неправильне осушення боліт призводить до порушення живлення малих річок, а це в свою чергу спричиняє обміління великих річок.

Наше село розташоване у зниженні. Рівень ґрунтових вод знаходиться досить високо. Старожили пригадують, що колись то тут, то там ґрунтові води виходили на поверхню. Джерела били ключами. Чисту, прохолодну воду люди використовували для пиття та інших сільськогосподарських потреб.

Навколо села була велика кількість джерел, а на сьогодні внаслідок меліорації рівень ґрунтових вод знизився, джерельця відійшли у минуле, вони залишилися лише в пам'яті старожилів...

Але вже декілька років учні нашої школи ходять доглядати джерельце, що розташоване за каскадом ставків на південь від села, там у 2015 році нами було знайдено джерельце, що б'є своєю життєдайною силою з-під землі, водичка в ньому холодна і смачна.

Учням необхідно взяти участь у впорядкуванні джерела, вони спостерігають за ним, очищують від мулу, огороджують.

Навчальне завдання:

Ø Очистити місце виходу джерельної води.

Ø Належно впорядкувати територію прилеглу до джерела.

Ø Провести роз'яснювальну роботу серед населення з метою охорони джерел.

Екологічна стежка допомагає вчителю розкрити естетичне, пізнавальне, оздоровче, практичне значення природи в житті людини, певні біологічні закономірності, значення рослин та тварин у природі та житті людини, сформувати та розвинути знання про екологічні зв'язки, про взаємозв'язок людини з природою, про об'єкти природного оточення, які необхідно знати для того, щоб вміло їх використовувати та берегти.

План заходів на «Екологічній стежці»

1. Заняття гуртка «Основи екологічних знань» – 5-8кл.
2. Національно-патріотична гра «Зірниця» – 5-9 кл.
3. Комбіновані уроки з біології та природознавства – 5-7 кл.
4. Екологічні акції:
 - «Чисте подвір'я»;
 - «Чиста школа»;
 - «Посади дерево, кущ».
5. Ігрова програма «Екологічною стежкою до джерела»
6. Робота екологічної агітбригади (за окремим планом)
7. Екологічна вікторина «Туристська прогулянка до чистих джерел»
8. Виховна година «Хто природу не тривожить, тому вона допоможе»
9. Класна година «Вчимося любити природу»
10. Природоохоронна акція «Збережемо первоцвіти»
11. Природоохоронна акція «Мальовничим водоймам – чисті береги»
12. Екологічний турнір «Знавці природи рідного краю»
13. Свято зустрічі птахів «Весну на крилах приносять птахи»
14. Екологічна гра-мандрівка «Будь природі другом»
15. Екологічний мітинг «За життя без сміття»
16. Екологічна година «Я не скривджу рідної землі»
17. Пізнавально-творча година «Осінні барви»
18. Екологічний рейд «Первоцвіти»

7.4. Робота на природоохоронних територіях

(матеріал взято з досліджень вчителя біології Верхньоланнівського ЗЗСОІ-ІІ ст. Кузьменко І.М.).

У рамках дослідження та інвентаризації лучно-степових біотопів, проведених в період з 2013 по 2019 роки, було виявлено низку територій, які є особливо цінними резерватами степового біорізноманіття та потребують охорони в першу чергу. Дані території не входять до складу існуючих об'єктів ПЗФ Полтавської області. Для таких територій були підготовлені наукові обґрунтування щодо оголошення їх територіями та об'єктами

природно-заповідного фонду. Загалом підготовлено 3 наукових обґрунтування, які передані до міської ради Карлівського району та прийняті до опрацювання.

Робота зі створення об'єктів природно-заповідного фонду є роботою на перспективу, оскільки їхнє створення потребує тривалого часу погодження з передбаченими процедурою державними органами та землекористувачами. Фінальним кроком у створенні об'єктів ПЗФ місцевого значення є прийняття відповідного рішення Полтавською обласною радою.

У ході дослідження виявлено та обстежено три урочища на території яких добре збереглася лучно-степова рослинність. Інформацію про перспективні для заповідання лучно-степові ценози Карлівщини наводимо в таблиці .

**Кількість та площа лучно-степових та ділянок
у районах регіону досліджень**

№	Місце знаходження	Кількість ділянок (шт)	Загальна площа ділянок (га)
1	с. Верхня Ланна	1	167
2	с. Федорівка	1	35
3	м. Карлівка та с. Попівка	1	226
			180

Як засвідчують дані таблиці , орієнтовна площа перспективних степових ділянок на території Карлівського району складає 800 га. Дані об'єкти мають площу від 35 га до 226 га та розміщуються на території Карлівського району.

У ході дослідження було отримано нові дані про лучно-степові ділянки, які дозволили підготувати наукові обґрунтування для трьох нових заповідних об'єктів орієнтовною площею більш ніж 800 га. Всі об'єкти знаходяться у Карлівському районі Полтавської області.

За результатами проведених фітосозологічних досліджень на вказаних вище об'єктах, збиралась інформація про біорізноманітність, що лягла в основу розробки наукових обґрунтувань доцільності створення об'єктів природно заповідного фонду. Обґрунтування розроблені за таким алгоритмом: підпорядкування, адміністративне розташування об'єкта, загальні відомості, ґрунтовий покрив, рослинний покрив, рідкісні види флори, обґрунтування створення заповідної території.

7.5. Практична природоохоронна робота (робота зі збереження водних об'єктів, лісів, об'єктів флори та фауни тощо.)
(матеріал взято з досліджень вчителя біології Верхньоланнівського ЗЗСОІ-ІІ ст. Кузьменко І.М.).

Для збереження та відтворення цінних та рідкісних видів рослин та тварин на території степу утворено комплексну пам'ятку природи «Академія». Заповідання допомагає вирішити проблему збереження біорізноманітності природних ценозів, проте вилучає заповідні території з кормовикористання, та може бути застосованим тільки для ділянок, які дійсно є унікальними і цінними з точки зору наукових досліджень та охорони рослинного світу.

Охорону біорізноманітності можна здійснювати шляхом заповідання окремих ділянок «дикої» природи, місцезнаходжень видів, які опинилися на межі зникнення, є регіонально рідкісними, або тих які занесені до списків Червоної книги України.

Але занесення виду до списку рідкісних ще не вирішить проблему його збереження. Охорона виду повинна бути, як мінімум, на популяційному, видовому, ценотичному (охорона угруповань, занесення їх до списків Зеленої книги) рівнях. Однак, повною мірою охорона може бути забезпечена лише на ландшафтному рівні, коли охороняється весь природно-територіальний комплекс. Тому що, життєдіяльність виду залежить від багатьох факторів, зокрема й від інших живих організмів.

На жаль охорона рідкісної рослинності на території комплексної пам'ятки природи «Академія» здійснюється не належним чином. Тому созоологічне значення даних степових ділянок зменшується з кожним роком, адже з 13 рідкісних видів рослин на даній ділянці залишилось лише дев'ять. Що ж стосується наукового значення даної території, то воно є дещо вищим. Адже проведення досліджень дасть змогу поліпшити стан досліджуваних нами територій і визначити шляхи для максимального збереження і відтворення біорізноманітності степу, що є завданням подальших наших досліджень.

Встановлено, що в цілому заповідний режим комплексної пам'ятки природи «Академія» забезпечує на сьогодні збереження біорізноманітності. Однак випас худоби до стадії збою негативно впливає на чисельність популяцій зокрема рідкісних видів. Тому ми рекомендуємо переглянути статус заповідного об'єкту і посилити заповідний режим на території «Академії».

7.6. Трудові акції, тижні, місячники до Міжнародного Дня Землі, Дня охорони навколишнього природного середовища.

В рамках акцій проводяться заходи, спрямовані на поліпшення стану довкілля, озеленення, благоустрою закладу та прилеглої до нього території, , очищення водних джерел, збереження природно-заповідних та інших особливо цінних об'єктів, поширення екологічних знань.

Кожен з нас в житті має зробити багато добрих справ. Жити так, щоб не сумно було оглядатися назад. В СЮН ми вчимо дітей бути добрими, чесними, милосердними та любити і берегти свій рідний край. Саме така практична природоохоронна діяльність формує у вихованців навички

природокористування. Тому ми раді, що долучилися до такої доброї, великої справи в благоустрою територій ЗПО та рідного міста.

Окрім трудових акцій в закладі постійно проводиться еколого-просвітницька робота з метою поширення екологічних знань серед гуртківців.

№ п/п	Заходи	Форма проведення	Термін проведення
1	Озеленення кабінетів «Галерея кімнатних рослин»	трудова акція, презентація квітів	вересень
2	Трудовий десант «Чисте подвір'я»	прибирання подвір'я, збір насіння квітів, робота на клумбі, квітнику	вересень
3	Природоохоронна робота та екологія: «Птах року» «До чистих джерел» «Вчимося заповідувати» «Зимовий облік птахів» «День Землі»	походи, конкурси, акції, проєкти	протягом року
4	Продуктивна праця та дослідницька робота: «Плекаємо сад» «Ліси для нащадків» «Парки-легені міст і сіл» «День довкілля» «В об'єктиві натураліста» «Зелений паросток майбутнього»	акції, конкурси презентації робіт	Протягом року
5	Квітникарство та озеленення: «Парад квітів біля школи» «Галерея кімнатних рослин»	трудові справи	вересень квітень

6	Акція "Годівничка"	виготовлення годівничок	грудень
7	Акція "День зустрічі птахів"	виготовлення шпаківень	березень
8	До Всесвітнього дня довкілля та Землі	виховний захід	квітень
9	Конкурс - огляд екологічних агітбригад	конкурс	березень

З досвіду роботи Попівського НВК №1

В рамках міжнародного Дня Землі та Дня Охорони навколишнього природного середовища у Попівському НВК №1 проведено акцію «Земля наш спільний дім».

Метою акції є виховування працелюбності, почуття краси, любові до рідної землі, бажання робити довкілля кращим, оберігати природу; розширювати знання учнів про природу і навколишній світ; розвивати пізнавальну активність і естетичні смаки.

В рамках акції організовано і проведено заходи, що спрямовані на формування екологічної свідомості учнів:

бесіди: «Моя маленька Батьківщина», «Майбутнє Землі в твоїх руках», «Від екології довкілля до екології душі»,

виховні години: «Екологічні проблеми», «Вплив людини на навколишнє середовище», «Зупинись, людино!», «Топ-рейтинг екологічних катастроф України»,

гра-квест: «Знавці природи»(5-8 клас), «Екологічний бумеранг»(9-11 клас),

конкурс малюнків «Планета Земля в надійних руках».

Ведуться наукові роботи: «Моніторинг рекреаційної діяльності людини на Красноперівський ліс», «Моніторинг впливу людини на стан Річки Орчик».

Проведено трудові акції: «Посади і збережи дерево», «Чисті парки», «Ошатні двори», «Майбутнє лісу в твоїх руках», «Парад квітів біля школи», «Очистимо планету від сміття».

Учні, вчителі, працівники школи під час проведення акцій прибирали: шкільні території від сміття, опалого листя. Впорядковували клумби, трав'яні газони шкільного подвір'я; провели підчистку та обрізку дерев і кущів. Під час акції учні допомагали людям похилого віку в прибиранні дворів, а також впорядковували пам'ятники, солдатські могили.

VIII Аналіз роботи профільних таборів

Region	Всього оздоровлено	Відсоток від контингенту	Учні ЗНЗ (7-16 років)		З них оздоровлено за категоріями					Кількість оздоровчих закладів / в них дітей К-ть дітей, охоплених туристсько-екскурсійними подорожами					
			оздоровлено	відс. Від учнів ЗНЗ	дітей-сиріт	дітей-інвалідів	дітей з багатодітних і молодша Сімей	дітей з групи ризику	талановитих	з денним перебуванням / в них дітей	стаціонарні / в них дітей	профільні / в них дітей	праці та відпочинку / в них дітей	Екскурсій/ дітей	Походів/дітей
Карлівська районна Станція юних натуралістів	30	11,8	30		-	-	-	-	10	1/30	-	1/30	-	3/90	-

З метою оздоровлення дітей, подальшого екологічного виховання, розвитку фізичних здібностей, пропагування здорового способу життя з 18.06.2019 по 08.07.2019 проводив свою роботу табір "Юннат" з денним перебуванням дітей на базі Карлівської районної Станції юних натуралістів, в якому оздоровились 30 гуртківців, які разом відпочивали, збагачувалися духовно, знайшли нових друзів. Повноцінне і змістовне дозвілля гуртківців забезпечували педагогічні працівники: Ландик І.В., Дузенко А.С., Єгорова В.В., Таран В.О.

Педагогічний колектив закладу заздалегідь спланував роботу в таборі, поєднавши теоретичні заняття, практичну роботу і відпочинок. Тут проходили заплановані натуралістичні заходи, заняття гуртків, спортивні змагання, виховні заходи.

Діти відпочивали на міському пляжі, ходили на екскурсії, доглядали за тваринами живого куточку і кімнатними рослинами, збирали лікарські рослини, заготовляли рослини для букетів із сухоцвітів, а також знаходили час і для музичних розваг, ігор, змагань та конкурсів. У таборі пройшли дні під гаслами: День знайомств "Будьмо знайомі", День природолюбів "стежинами рідного краю", День безпеки життєдіяльності "Відпочинок без зайвих клопотів", День ігор "Веселий ігроленд", День патріотизму і народознавства "Мій рідний край – моя земля", День ввічливості "Будьмо ввічливі!", а також дні: родини, спорту, здоров'я, веселощів, ерудитів, творчості. Керівниками гуртків були підготовлені сценарії масових заходів під час літнього оздоровлення вихованців у таборі "Юннат".

IX Аналіз роботи організаційних форм освітнього процесу за основними профілями діяльності в закладах позашкільної освіти та в закладах загальної середньої освіти (мережа, профільність, зміст)

9.1. Мережа гуртків (таблиця).

Напрям	Назва гуртка	Рівень	К-сть груп	К-сть дітей
Екологічний	Друзі природи (дош.вік)	початковий	2	30
	Любування природою	початковий	2	30
	Барви природи	основний	2	24
	Мій рідний край, моя земля	початковий	4	54
	Природа рідного краю	початковий	1	11
	Юні друзі природи	початковий	2	30
	Чарівний світ природи	початковий	1	16
Біологічний	Цікава зоологія	початковий	2	24
	Основи біології	основний	1	10
	Любителі домашніх тварин	основний	1	11
Сільськогосподарський	-	-	-	-
Квітково-декоративний	Квіткова фантазія	основний	1	15
Декоративно-ужитковий	-	-	-	-
Інші				
Всього:			19	255

9.2. Профільність гуртків (таблиця).

№ з/п	ЕНЦ/СЮН	Напрям роботи гуртків						Кількість груп	К-сть дітей дошкільного віку	Вікова категорія			Кількість учнів
		біологічний	екологічний	сільськогосподарський	Декоративно-ужитковий	Квітково-декоративний	Нетрадиційні нові форми			К-сть дітей молодшого шк. віку	К-сть дітей середнього шк. віку	К-сть дітей старшого шк. віку	
1.	Карлівська районна СЮН	4	14	-	-	1	-	19	30	165	50	10	255

9.3. Динаміка кількості гуртків за 3 роки (гістограма).

Навчальні роки	Кількість гуртків	Кількість гуртківців
2017/2018	19	255
2018/2019	19	255
2019/ 2020	19	255

9.4. Тематика досліджень та спостережень за профілями.

Профільність гуртків	Тематика проведених досліджень і спостережень
Екологічні	Встановити наявність повітря навколо нас, у воді. Перетворення води у різні стани. Утворення веселки, грому, блискавки. Значення води, тепла, повітря для росту рослин. Фенологічні спостереження за живою і неживою природою. Встановити, як реагують рослини на хімічне забруднення води. Ознайомлення з причиною негативного впливу кислотних дощів на довкілля. Перевірка народних прикмет про взаємозв'язок в природі.
Біологічні	Вплив строків відсадки хом'яків на їх ріст і розвиток. Вироблення умовних рефлексів у акваріумних риб за допомогою звукового сигналу. Довести роль дощового черв'яка у підвищенні родючості ґрунту Довести, що беззубка дихає киснем, який розчинений у воді, а ставковик великий – атмосферним повітрям. Виявити кольоровий зір у бджіл. Довести, що складна поведінка комах – це інстинкти. Дослідити вплив домашніх тварин на самопочуття та емоційний стан людини. Спостереження за змінами в житті тварин – поведінка, харчування, приліт і відліт птахів, зимівля тварин.
Сільськогосподарські	-
Квітково-декоративні	Вирощування однорічних квітів. Написання творчих робіт про квіти. Вирощування кімнатних рослин в різних умовах. Вивчення груп рослин, які використовуються в озелененні та оформленні інтер'єру. Агротехніка вирощування квітково – декоративних рослин у відкритому та закритому ґрунтах. Складання календаря цвітіння квітково – декоративних рослин протягом року.
Декоративно-ужиткові	-
Інші	-

Аналіз роботи гуртка "Друзі природи", початковий рівень, один рік навчання (керівник гуртка –Дузенко А.С.)

Гурток "Друзі природи" (керівник гуртка – Дузенко А.С.) початковий рівень, один рік навчання працює за програмою з позашкільної освіти еколого - натуралістичного напрямку, затвердженої наказом відділу освіти, молоді та спорту Карлівської РДА № 218 від 14.09.2017 та погоджено протоколом засідання науково – методичної ради районного методичного кабінету відділу освіти, молоді та спорту Карлівської РДА № 2 від 14.09.2017р

Заняття відвідують 15 дітей Карлівського ЗДО №5 групи «Барвінок», гурток проводиться на базі цього ж закладу.

Дошкільникам властиві пластичність психіки, допитливість, щирість і безпосередність; чуйність, довірливість, підвищена сприятливість до виховних впливів, щедра емоційність, захоплення ігровою діяльністю, потяг до самостійності й самоутвердження свого власного «Я», конкретність й образність мислення. «Дитина мислить формами, фарбами, звуками, відчуттями взагалі», – писав К.Д. Ушинський. У дошкільному і молодшому шкільному віці закладається фундамент моральної поведінки дитини, починає сформуватись громадянська спрямованість особистості, що відкриває великі можливості для закладання позитивних якостей характеру, а отже і основ екологічної культури (екологічного мислення, екологічної етики та моралі). Людина – частина природи, потяг до всього живого закладений у ній від самого народження, та чи не найяскравіше виявляється в дитячому віці. Від успішного здійснення екологічної освіти, формування нового екологічного мислення великою мірою залежить майбутній стан природного середовища.

Для розвитку природоохоронних знань для дітей дошкільного віку здійснюють свою роботу гуртки екологічного спрямування з метою більш систематичного і поглибленого вивчення питань охорони природи та екологічного виховання.

Мета програми:

- формування у дітей поняття про природу;
- розвиток творчої та пізнавальної активності, пам'яті, логічного мислення та уваги гуртківців;
- виховання дбайливого ставлення до природи, формування умінь правильно поводитися у природі.

Завдання програми:

- надати знання про типових представників рослинного і тваринного світу рідного краю;
- формувати реалістичні знання – уявлення про об'єкти та явища природи, вміння догляду за об'єктами живої природи;
- виховувати здібності бачити красу рідної природи, любові і дбайливого ставлення до природи.

- у цікавій, ігровій формі ознайомити дітей з довкіллям, проілюструвати причинно-наслідкові зв'язки, закономірності і залежності в природі;
- навчити спостерігати і на основі елементарних знань робити перші спроби узагальнення уяви про процеси, що відбуваються в живій і неживій природі;
- ознайомити дітей з елементарними правилами поведінки в природі, побуті, школі, на вулиці;
- навчити жити за законами природи, домогтися, щоб почуття особистої відповідальності за все живе на Землі, турбота про збереження природи стали рисами характеру кожного вихованця;
- розкрити творчі здібності дитини, надати можливість їй проявити себе як особистість;
- надати можливість вибрати для подальшого навчання цікавий профіль гуртка.

Програма гуртка також покликана ознайомити дітей з народними казками, прикметами, з символами нашого народу.

Змістом даної програми передбачено теоретичне та практичне отримання знань та набуття певних навичок поводження у природі.

Гурткові заняття передбачають обов'язкове використання ігрових методів та технічних засобів.

В процесі навчання діти знайомляться з природою планети і своєї місцевості, формують висновок про неповторність і красу довкілля, що їх оточує, вивчають закономірності природи і її проблеми (пояснені педагогом відповідно до віку), вчать елементарні правила поведінки у природі та побуті, набувають необхідні практичні природоохоронні навички (підгодовля зимуючих птахів, правильний збір грибів, ягід та лікарських рослин тощо).

Головною вимогою у виборі форми організації навчання є необхідність сприяння дошкільникові у його бажанні навчатися. Заняття під час гуртків сприяють систематичному засвоєнню знань, відкривають для дітей загадковий, незбагнений і прекрасний світ природи через різноманітну діяльність, значне місце в якій відводиться діям із предметами та іграм, з допомогою яких дитина засвоює інформацію значно легше та успішніше.

Програма гуртка включає теоретичні та практичні заняття розраховані на 72 години.

Підбираючи навчальний матеріал, керівник гуртка уникає перенасиченості інформації, яку діти неспроможні належним чином сприйняти. Бесіда з дітьми триває не більше 8-10 хв., кожна наступна частина заняття несе цікавішу, ніж попередня, інформацію. Бесіда переходить в казку чи тематичну гру, поєднуючись з демонстрацією слайдів, відеофільмів чи практичною роботою.

Незважаючи на те, що дошкільники не можуть осмислити в повній мірі фізичне та хімічне забруднення довкілля, окремі вкраплення таких знань подаються у темах «Нешкідливе і шкідливе повітря», «Відходи та їх використання». При вивченні теми «Яка річка краща всіх», діти дізнаються про вплив людської діяльності людини на чистоту водойм і заходи щодо їх

захисту. Під час проведення теоретичних занять вивчаються явища неживої природи, різноманітність і значення рослинного та тваринного світу, явища в житті рослин в різні пори року, правила догляду за рослинами і тваринами живого куточка, народні звичаї та обряди українців, питання охорони природи та Червоної книги України.

Важливою частиною природоохоронної пропаганди серед дітей є популяризація екологічних народних традицій, легенд, прикмет, вивчення мальовничих куточків природи свого подвір'я, парку, вулиць міста. Використовується комплекс таких методичних засобів і прийомів, щоб вивчення природи, будь-яке спілкування з нею обов'язково впливало б на почуття і свідомість дитини. Найповніше цим вимогам відповідають пізнавальні, творчі сюжетно-рольові ігри, ігри-подорожі, які широко застосовуються в навчально-виховному процесі.

Стимулюючи дітей до експериментування, до різних видів художньої діяльності (мовлення, малювання, ліплення, виготовлення аплікацій) забезпечується розвиток творчої особистості в процесі навчання. Практичні заняття проводяться як у приміщенні дитячого садочку так і на природі. На практичних заняттях діти виготовляють вироби та аплікації з природного матеріалу, малюнки на природну тематику, сувеніри та листівки до свят, штучні квіти з різних матеріалів, доглядають та спостерігають за кімнатними квітами. Заняття на природі проходять у формі екскурсій з метою вивчення різноманітності рослин, збору природного матеріалу для занять, цільових прогулянок, спостереженням за поведінкою птахів та тварин, підгодівлею птахів в зимовий період.

Тільки від рівня екологічного мислення людини значною мірою залежить стан природного середовища і у вихованців закладу дошкільної освіти також мають бути сформовані уявлення про те, що доки на Землі цвістимуть сади, співатимуть птахи, тектимуть ріки і струмки – буде тривати наше життя.

Аналіз роботи гуртка "Барви природи", основний рівень, один рік навчання (керівник гуртка – Дузенко А.С.)

Гурток "Барви природи" працює за Програмою з позашкільної освіти еколога - натуралістичного напрямку, затверджено наказом Департаменту освіти та науки Полтавської облдержадміністрації від 27. 08. 2015 № 293, протоколом засідання науково – методичної ради Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського 30.06.2015 № 4 .Заняття відвідують 13 учнів 5 -А класу Карлівської гімназії імені Ніни Герасименко та 14 учнів 6-А та 6-Б класів Карлівського ЗЗСО №3, гуртки проводяться на базі цього закладу.

Мета: створення умов творчого розвитку та практичної художньої діяльності дітей засобами декоративно – ужиткового мистецтва, ознайомлення дітей із екологічними проблемами України, виховання

гуманного ставлення до природи, екологічно грамотної поведінки в природі, любові і дбайливого ставлення до всього живого, розвиток допитливості, заохочування до активної участі в практичній діяльності.

Завдання:

- дає змогу учням отримувати нові знання, отримувати нові практичні вміння та навички, сприяти формуванню вміння раціонально використовувати час та матеріали для виконання робіт.
- ознайомити з художнім розписом предметів побуту, декупажем, ліпленням з солоного тіста, з технологіями розробки та виготовлення авторських виробів;
- сформувати ціннісні орієнтації, сукупність соціально значущих якостей творчої особистості, що характеризують її ставлення та суспільства і держави, інших людей, культури та самої себе;
- навчити дітей поєднувати красу природи та мистецтво, використовувати для своїх робіт природні матеріали,
- прищепити початкові екологічні навички і уміння – поведінкові, пізнавальні;
- розвинути пізнавальну, творчу, суспільну активність дітей в ході екологічної діяльності;
- сформувати (виховати) відчуття дбайливого відношення до природи.

Програма гуртка включає теоретичні та практичні заняття, які розраховані на 144 години.

Освітній процес будується на основі методики особистісно-орієнтованого навчання й виховання. Під час проведення занять застосовуються традиційні та інноваційні педагогічні технології, використовуються сучасні інформаційно-технологічні засоби навчання.

Навчаючись з дитинства бачити красу природи, діти зможуть сприймати красу мистецтва, розуміти і цінувати його, бачити в розмаїтті природи найістотніше, оригінальне для відтворення образів у своїх виробках. Захоплення творчістю робить наше життя красивішим, змістовнішим, багатшим. Оволодіння технологіями аплікації декупаж, конструювання з паперу, біокераміка, виготовлення сувенірів та картин із застосуванням насіння, засушеного листа, сухоцвітів забезпечує формування естетичних почуттів. Під час роботи з природним матеріалом у дітей розвивається увага, підвищується її стійкість. Вироби з природного матеріалу значною мірою задовольняють допитливість дітей, бо дизайн – завжди новизна, творчий пошук, можливість прагнути й досягати більш досконалих результатів. Ця робота вимагає певних вольових зусиль, узгодженості дій.

Обов'язком керівника гуртка є створення умов для всебічного розвитку дитини, розкриття її таланту, здібностей та обдарувань. Для досягнення цієї мети використовуються різноманітні форми та методи навчання: комбіноване, заняття з формуванням вмінь та навичок, екскурсія, відеолекторії, участь у конкурсах, акціях, тощо, а частіше їх поєднання (робота в парах, робота в малих групах, навчаючи - вчуся, метод незакінчених речень та ін.) Для кращого засвоєння тем більшу кількість

годин відведено на практичні заняття: створення композицій із живих квітів, сухоцвітів, вічнозелених рослин, створення аплікацій із засушених рослин, декоративних панно з насіння, штучних квітів з різних матеріалів (шкіри, насіння, солоного тіста, пір'я, паперу), виготовлення виробів із шишок, жолудів, горіхів, морських та річкових мушлів; виготовлення годівниць для птахів, вчать створювати сувеніри та листівки до Нового року, Різдва, до дня Святого Валентина, до 8 Березня, свята Писанки. Однією з форм практичних занять є проведення майстер-класів з насіння рослин, сухоцвітів, солоного тіста, тощо.

Враховується, що активність та інтерес дітей на заняттях визначається різноманітністю діяльності, тому на заняттях присутні елементи гри. Для дитини подібні заняття - це відпочинок від емоційної розумової діяльності, що заповнюють шкільні уроки.

Методика організації роботи дітей базується на принципах дидактики: від простого до складного. При цьому принцип повторюваності дій спирається на уміння, які потрібні й сформувався у дітей раніше.

Протягом навчання у гуртку, вихованці реалізують свої творчі можливості, розширяють кругозір у сфері художньої творчості, навчаться спілкуватися з однолітками, поважати працю інших.

Головним досягненням навчання є розвиток у дітей культури творчої особистості, навичок самооцінки та самоконтролю, пізнавального інтересу до історії та культури рідного краю, шанобливого ставлення до природи, виховання духовності і моральності, патріотизму.

Керівник гуртка знайомить учнів із народною символікою України, виховує в них пошану до народних символів, почуття любові до рідного краю через вивчення рослин-символів України, народних свят, обрядів. Юннати беруть активну участь у масово-натуралістичних заходах, тематичних святах, організації виставок.

Аналіз роботи гуртка "Квітова фантазія", основний рівень, 2-й рік навчання, керівник гуртка – Мазоха Є.В.)

Сучасний динамічний світ потребує творчої людини, яка є найбільшою цінністю у будь-якому суспільстві. Саме тому у Попівському НВК №1 приділяється велика увага позакласній роботі, яка дедалі набирає сучасних рис та відповідає потребам суспільства у розвитку творчих здібностей дітей. Підтвердження цього є робота гуртка «Квітова фантазія», який відвідують 15 учнів 8 класу. Гурток працює за навчальною програмою з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, затвердженою наказом Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації №109 від 26.03.2014, погодженою протоколом засідання науково-методичної ради Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського №5 від 05.12.2013 р..

Основна мета гуртка полягає не лише в поглибленні та розширенні обсягу знань учнів з ботаніки, біології, квітництва, а й у формуванні особистості, яка вміє і хоче вчитися, займає позицію активного суб'єкта діяльності. Керівник гуртка намагається бути помічником, організатором педагогічної взаємодії з дитиною, спрямованої на розвиток активності, самостійності, пізнавальних, творчих здібностей, формування пізнавального інтересу. Показник творчої активності дітей визначається рівнем розвитку естетичного сприймання об'єктів та явищ, умінням працювати з різними матеріалами, використовувати різні техніки, добирати відповідні засоби реалізації задуму, виявляти творчу уяву, естетичну чутливість, емоційно-ціннісне ставлення до навколишнього.

Найбільша творчість учнів спостерігається на практичних заняттях: «Біокераміка», «Виготовлення квітів з солоного тіста», «Виготовлення тематичних і конкурсних букетів, композицій, гірлянд, вінків», «Оформлення сувенірів», «Оформлення квітів на картину», «Створення зимових букетів та композицій», «Виготовлення квітів з тканини».

Не менш цікаві для вихованців теоретичні заняття: «Різноманітність декоративних рослин, їх значення в житті людини», «Вивчення екологічних проблем в Україні та в світі, шляхи їх вирішення», «Розвиток культури вирощування квітів у різні історичні епохи розвитку суспільства», «Вивчення походження кімнатних рослин», «Основні види кімнатних квітів та особливості їх вирощування».

Практикуються проведення занять з використанням арт-терапії, аромотерапії. Заняття можуть проходити у формі гри з використанням вікторин, конкурсів, цікавих історій, легенд. А також проводяться екскурсії, виставки власних робіт. Процес навчання дітей в гуртку «Квітова фантазія» має відбуватися в позитивному емоційному настрої, в психологічно комфортних умовах. Обов'язково враховуються здібності і можливості, вподобання, точку зору кожної дитини. Адже коли учні мають право на ініціативу, самостійний вибір справ та заходів, можливість виявляти фантазію, тоді й робота має позитивні плоди.

З метою засвоєння умінь та навичок в кінці кожної теми організовуються тематичні виставки дитячих робіт, пізнавально-розважальні конкурси, вікторини, екскурсії.

Вихованці гуртка у 2019 році брали участь у акціях: «Малі річки України», «День зустрічі птахів»; у виставці «Букет замість ялинки. Збережи ялинку».

Поєднуючи різні форми навчання: колективно-фронтальну, диференційовано-групову, парну, індивідуальну, учні вчаться працювати в колективі, співпрацювати, співпереживати, надавати товариську допомогу. На заняттях використовуються методи навчання: розповідь, пояснення, бесіда, демонстрації, репродуктивні методи та проблемно-пошукові. Перевага надається також інтерактивним та ігровим методам. Поряд з груповими, колективними формами роботи проводиться й індивідуальна

робота з дітьми, особливо при підготовці до участі у виставках, конкурсах та інших масових заходах.

Заняття в гуртках допомагають дітям розумно й цікаво проводити свій вільний час, пробуджує допитливість, любов до знань.

Лише спільна робота, повага, врахування інтересів керівника і учнів дає важливі результати роботи в гуртку.

Аналіз роботи гуртка "Основи біології", основний рівень, 1-й рік навчання, керівник гуртка – Хурдей О.В.).

Гурток "Основи біології" працює за навчальною програмою з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку: еколого - біологічний профіль [збірник /за загальною редакцією доктора педагогічних наук В.В. Вербицького].-К.:НЕНЦ, 2018р., рекомендованою Міністерством освіти і науки України (Лист Міністерства освіти і науки України №1/11–6201 від 11. 06. 2018) та розрахованою на вихованців віком 16-17 років.

Відвідують гурток 10 учнів 10-11 класів Карлівського ЗЗСО І-ІІІ ступенів №1 за програмою першого року навчання.

Мета гуртка – сприяти формуванню майбутньої інтелектуальної еліти в галузі біології, медицини, педагогіки, сільського господарства.

Основним завданням гуртка є забезпечення поглибленого вивчення біології, створення оптимальних умов для самореалізації обдарованих учнів, забезпечення всебічного розвитку, творчих здібностей.

Біологія – це особливий, найцікавіший предмет, частинкою якого є кожний із нас. Тому існує безліч способів зацікавити, зачарувати цією наукою дітей.

В ході використання активних форм і методів, в т.ч. традиційних, нестандартних, проблемно-пошукових та творчих, створюється атмосфера відвертості й самостійності. Саме довірливе спілкування забезпечується спокійною, ненапруженою атмосферою заняття.

З метою формування творчої особистості учня використовуються різноманітні форми та методи організації навчальної діяльності, створюється атмосфера зацікавленості кожного вихованця на занятті, стимулювання учнів до висловлювання власних думок; використовується під час заняття дидактичний матеріал, який дає змогу учневі працювати із завданнями різного рівня складності за вибором; це стимулює дітей до пошуку власного способу діяльності; використовуються сучасні комп'ютерні технології (використання мультимедійного проектору для електронних презентацій, розв'язування тестових завдань).

Найважливіша особливість інтерактивного навчання відбувається в груповій спільній діяльності. Групова форма навчання дозволяє вирішувати одночасно три основні завдання:

- конкретно – пізнавальне, що пов'язане з навчальною ситуацією;
- комунікативно – розвивальне, у процесі розв'язання якого виробляються

основні навички спілкування ;
 • соціально – орієнтаційне, яке виховує громадянські якості, необхідні для адекватної соціалізації індивіда в суспільстві.

Заняття є особливо цікавим для гуртківців тоді, коли використовується проблемний метод. Тому найбільша увага приділяється кейс-методу. Робота над кейсом поділяється на два основні етапи: домашню самостійну роботу та роботу на занятті.

Заздалегідь складені кейси роздаються учням. Вони самостійно розглядають кейс, підбирають додаткову інформацію і літературу для його вирішення. Заняття починається з контролю знань гуртківців, з'ясування проблеми, яку необхідно вирішити. Розділивши гурток на групи, оголошується проблема для вирішення. Можна дати кожній групі різні ситуації для вирішення кейсу або всім однакові.

На занятті контролюється робота груп, керівник гуртка допомагає, уникаючи прямих консультацій. Гуртківці можуть використовувати допоміжну літературу, підручники, це формує в них навички роботи з книгою та вміння обирати необхідну інформацію.

Кожна група обирає «спікера», який на етапі презентації висловлює думку всієї групи. У ході дискусії можливі питання до учня, який виступає. На етапі підбиття підсумків керівник інформує про вирішення проблеми в реальному житті або обґрунтовує власну версію і обов'язково оприлюднює кращі результати, оцінює роботу кожної групи і кожного гуртківця. Застосування кейс-методу стимулює індивідуальну активність учнів, формує позитивну мотивацію до навчання, зменшує кількість «пасивних» учнів, забезпечує високу ефективність навчання і розвитку гуртківця.

Також використовується метод проєктів, що дає змогу відповісти на низку запитань. Головна цінність проєкту в тому, що придбає керівник та гуртківець, беручи участь у ньому. Тобто якість проєктної діяльності залежить від сукупності зусиль керівника та гуртківця. А починається все з мотивації не тільки гуртківця, а і керівника. Якщо сам керівник не має мотивації, то і в гуртківців її не може бути. Другим важливим чинником успішної проєктної діяльності є рівень професійної майстерності та особисті риси керівника-дослідника, керівника – організатора, керівника - партнера, керівника – консультанта.

У роботі над проєктом виявляється максимальна самостійність гуртківців у формуванні мети і завдань, пошуку необхідної інформації, навичок дослідницької діяльності, розвивається творчість.

Вихованці гуртка "Основи біології" беруть активну участь у біологічних олімпіадах, науково-практичних конференціях. Ці учні є постійними учасниками МАН захисту екологічних проєктів. Учні 11-х класів мають можливість підготуватися до успішної здачі ЗНО та ДПА з біології.

9.5. Приклади кращих гуртків (за профілями та за рівнями) із зазначенням конкретних досягнень у науково-дослідницькій роботі (отримані патенти, створені об'єкти ПЗФ тощо). -

Х . Неформальна екологічна освіти та виховання

10.1. Дитячі громадські екологічні та природоохоронні організації й об'єднання. -

10.2. Дитячий екологічний парламент. -

10.3. Юнацькі секції Товариства охорони природи. -

XI. Аналіз матеріально-технічної бази СЮН

Динаміка директорів

№ п/п	Назва обл-, рай-, міськ ЕНЦ (СЮН)	Прізвище, ім'я, по батькові директора, дата призначення	Прізвище, ім'я, по батькові директорів, які працювали у період з 2015-2019 рр., дата призначення та звільнення
1	Карлівська районна Станція юних натуралістів	Тютюнник Тетяна Анатоліївна, 01.02.1997	Тютюнник Тетяна Анатоліївна, 01.02.1997

Адреса закладів, телефони, електронна адреса, всі види наявного зв'язку

№ з/п	Назва закладу	Адреса	Телефон	Електронна адреса	Адреса сайту
1	Карлівська районна Станція юних натуралістів	Полтавська область, м. Карлівка, вул. Полтавський шлях, 6.65 39500	2-39-75	karlsjun2017@ gmail.com	w.w.w.karlivkacun2018.ucoz

Стан матеріальної бази СЮН

№ п / п	Назва ЕНЦ, СЮН	Матеріальна база, основні складові							Оцінка матеріальної бази				
		Навчально-дослідна ділянка, площа, га	Теплиця площа м ²	Наявність с/г техніки, кількість	Зоотваринницька база		Навчальне приміщення (власне), площа м ²	Наявність комп'ютера кількість	Відповідає вимогам	Задовільне	Незадовільне	Повн. незадов.	Наявн. акту
					Кількість видів свійських тварин	Кількість видів декоративних, диких тварин							
1	Карлівська районна Станція юних натуралістів	-	-	-	-	10	150	2	+	+			

Освітній процес у Карлівській районній СЮН здійснюється відповідно до Закону України «Про позашкільну освіту», Положення про позашкільний навчальний заклад, Статуту закладу, нормативних актів, Кабінету Міністрів України, документів Міністерства освіти і науки.

Приміщення СЮН складається з :

- ✓ методичного кабінету,
- ✓ навчального кабінету,
- ✓ комп'ютерного кабінету;
- ✓ кімнати живого куточку.

Є гардеробна, туалет. Загальна площа закладу становить 150 м².

Для науково-дослідницької роботи вихованці гуртків використовують квітник, клумбу, сад, загальна площа яких становить 0,2 га.

Вони мають належну матеріально-технічну базу, що дозволяє організовувати освітній процес на достатньому рівні та сприяє можливості їх самостійної роботи.

Кабінети забезпечені необхідними меблями: столами, стільцями, меблевими стінками, полицями, підставками. У навчальних кабінетах представлені експозиції виставкових матеріалів, вони обладнані тематичними стендами, планшетами, колекціями, навчально-методичною літературою. Для організації освітнього процесу використовується: телевізор, музичний центр, фотоапарат. Науково-методичний супровід роботи гуртків забезпечують: комп'ютер (2 шт.), копіювальний апарат (1 шт.), принтер (2 шт.), що дає можливість своєчасно і якісно оформляти документацію закладу, конкурсні роботи вихованців.

Навчальні кабінети, в яких проходять гуртки, обладнані необхідними меблями для здійснення навчально-виховного процесу. Для роботи з вихованцями використовується наочний матеріал: "Тваринний світ України, "Червона книга Полтавщини (тварини)", "Домашні тварини", "Чарівний

акваріум"; "Риби", "Зимові птахи", "Перелітні птахи", " Птахи водойм", "Барвистий світ метеликів", "Тварини лісу", "Гриби нашої місцевості"; таблиці, роздатковий та дидактичний матеріали, гербарії; плакати: «Збережемо природу», «Будь другом природи», «Крилаті скарби», «Їх треба рятувати»; комплект таблиць з біології людини; набір карток «Тварини Червоної книги України», «Юному ентомологу», «Роздаткові картки по зоології»; набір фотокарток «Риби», «Тварини». Для проведення практичних робіт використовуються мікроскопи.

Куточок живої природи СЮН є складовою частиною освітнього процесу в закладі. Він створений для проведення практичних занять, передбачених навчальними програмами з предметів природничого циклу, з метою здобуття поглиблених знань про живі організми, формування практичних умінь та навичок, вивчення, спостереження по догляду за тваринами, організації дослідницької та природоохоронної роботи вихованців.

Куточок живої природи містить: 1 акваріум об'ємом 20 літрів, 1 акваріум для утримання мальків риб, ракоподібних та молюсків, 3 клітки для декоративних птахів та 8 - для дрібних гризунів, В них утримуються найбільш характерні представники тваринного світу відповідно до навчальних програм.

Акваріуми заселені 9 видами риб, які невибагливі до температурних перепадів, освітлення, корму. У спеціально облаштованому басейні мешкають 2 червоновухі черепахи.

Птахи є невід'ємною частиною будь-якого куточка живої природи. Їхні голоси приваблюють дітей, а яскраве оперення зачаровує. У куточку живої природи мешкає 1 вид птахів - папуги хвилясті.

Видовий склад мешканців куточка живої природи не може бути повним без ссавців. Тут утримуються: морські свинки, декоративні кролі, декоративний щур, джунгарські та сирійські хом'яки, шиншили. Вид молюски представлений равликами ахатінами.

Необхідною умовою для сталого розвитку особистості під час розвитку науково-технічного прогресу є знання необхідних комп'ютерних програм, вміння отримувати необхідну інформацію з мережі Internet. У закладі до послуг вихованців СЮН є обладнана комп'ютерна кімната, яка налічує 2 комп'ютери та 2 принтери. З 2011 року відкрито доступ до мережі Internet та використовується електронна пошта.

Методичний кабінет Карлівської районної станції юних натуралістів – це оперативний центр методичної роботи з педагогами закладу. Він обладнаний стендами "Методична робота", "На допомогу керівнику гуртків", «Атестація», «Інформації». У кабінеті зібрані нормативні документи, інформаційно-методичні вісники на допомогу педагогам закладу та району, бібліотека, яка налічує науково-популярну та методичну літературу.

У методичному кабінеті знаходиться відеотека «Природно-заповідний фонд України»(10 відеофільмів). Матеріали відеотеки використовуються під

час проведення виховних заходів, круглих столів, диспутів, занять гуртків. Працівники закладу мають змогу користуватися інформаційно-методичними журналами: "Позашкільна освіта", «Позашкілля», «Позакласний час», "Огородник", «Квіти України», «Дім. Сад. Город», "Юний натураліст".

Необхідною складовою частиною матеріально-технічної бази закладу є клумба, квітник, на яких вирощуються сухоцвіти (8 видів рослин), однорічні та дворічні квіти (15 видів рослин), багаторічники (6 видів рослин).

В саду, який розташований на території закладу, ростуть: яблуні (3), сливи (6), абрикос(2), вишні (2) , горіх (1).

ХІІ Педагогічний склад Карлівської районної СЮН: прізвище, ім'я, по батькові ; посада; педагогічний стаж, загальний трудовий стаж, педнавантаження.

Кадровий потенціал СЮН

№ п/п	Назва позашкільного закладу	Загальна чисельність педпрацівників, з них сумісників	Прізвище, ім'я, по батькові	Посада	Освіта	Педстаж	Загальний трудовий стаж	Педнавантаження
1.	Карлівська районна Станція юних натуралістів	5 – основних 2 – сумісники Всього: 7	Тютюнник Т.А.	директор	вища	32	40	8
			Ландик І.В.	методист	вища	38	38	12
			Куян Я.В..	керівник гуртка	вища	4	4	12
			Таран В.О.	керівник гуртка	вища	17	17	20
			Дузенко А.С.	керівник гуртка	вища	13	13	18
			Мазоха Є.В.	керівник гуртка	вища	6	6	4
			Хурдей О.В.	керівник гуртка	вища	34	42	4

ХІІІ Загальні висновки та пропозиції

Допомогти кожній дитині вибрати заняття до душі, максимально розвинути свої здібності, цікаво і з користю провести вільний час та отримати початкові професійні знання – головна мета колективу СЮН.

Ми допомагаємо учням визначити свій життєвий шлях, обрати професію. Багато її випускників продовжують навчання за біологічними та сільськогосподарськими спеціальностями, але всі вони збережуть любов до рідної землі, добру згадку про СЮН, яка навчила їх розуміти природу, допомагати їй.

Директор Карлівської районної
Станції юних натуралістів

Т.А.Тютюнник

